

Drab i Danmark 2017-2021

Resumé

Denne rapport omhandler drab begået i Danmark i perioden 2017-2021. Drab defineres her som *en forsætlig, strafbar voldshandling begået af en eller flere personer, som resulterer i en anden persons død.*

Rapporten er baseret på oplysninger om samtlige drab i undersøgelsesperioden. Disse oplysninger stammer hovedsageligt fra udskrifter af dombøger og retsbøger og fra politikredsene på baggrund af en manuel gennemgang af relevant sagsmateriale i tilfælde af drab, hvor der (endnu) ikke er dømt en gerningsperson.

Rapportens analyser består af tre dele. Første del omfatter analyser af antallet af drab og drabsraten (drab pr. 100.000 indbyggere) i Danmark. I anden del analyseres drabene gennem en beskrivelse af forskellige karakteristika ved ofrene, de identificerede gerningspersoner og de nærmere omstændigheder ved drabet, mens rapportens tredje del indeholder analyser af forskellige typer af drab.

Analyserne af **antallet af drab og drabsraten** i Danmark viser bl.a. følgende:

- Der er begået 223 drab i Danmark i perioden 2017-2021. Dette svarer i gennemsnit til ca. 45 drab om året.
- Den gennemsnitlige årlige drabsrate for perioden 2017-2021 er 0,77 drab pr. 100.000 indbyggere.
- Den årlige drabsrate i 2017-2021 er på samme niveau som i de forudgående fem år (2012-2016), men raten er lavere end i perioden 1992-2011.
- I et globalt perspektiv er drabsraten i Danmark meget lav. Drabsraten er endvidere lavere i Danmark end i Sverige og Finland, men på niveau med Island, i samme periode (2017-2021). Justitsministeriet er ikke i besiddelse af oplysninger om drabsraten i Norge.

Analyserne af **karakteristika ved drab** begået i perioden 2017-2021 viser bl.a. følgende:

- **Køn:** 70 pct. af ofrene er mænd, mens 30 pct. af ofrene er kvinder. Blandt gerningspersonerne er 91 pct. mænd, mens 9 pct. er kvinder.
- **Alder:** Gennemsnitsalderen for ofrene er 39 år, mens gennemsnitsalderen for gerningspersonerne er 34 år. De hyppigst forekommende alderskategorier blandt ofrene og gerningspersonerne er 20-29 år og 30-39 år, som sammenlagt 41 pct. af ofrene og 55 pct. af gerningspersonerne tilhørte på gerningstidspunktet.
- **Herkomst:** 61 pct. af ofrene er af dansk oprindelse, mens 36 pct. er indvandrere eller efterkommere. De resterende 3 pct. er uden dansk CPR-nummer. Blandt gerningspersonerne er 58 pct. af dansk oprindelse, og 35 pct. er indvandrere eller efterkommere. De resterende 7 pct. er uden dansk CPR-nummer. Indvandrere og efterkommere er overrepræsenterede blandt både drabsofre og gerningspersoner til drab set i forhold til deres andel i befolkningen.
- **Gerningssted:** 58 pct. af drabene er begået i en privat bolig, mens 28 pct. er begået på en vej, gade, i offentlig transport eller et lignende offentligt sted, og yderligere 5

pct. er begået i en park, skov eller lignende. Andre typer gerningssteder optræder mindre hyppigt.

- Drabsmetode: En stor del af drabene (42 pct.) er begået med skarp vold, f.eks. med kniv. 21 pct. af drabene er begået med skydevåben, mens stump vold og kvælning er drabsmetoden i henholdsvis 15 og 13 pct. af drabene. I de resterende drab er drabsmetoden enten en anden (4 pct.) eller ukendt (4 pct.).
- Relation: I 36 pct. af drabene er der en nær relation mellem offeret og gerningspersonen, dvs. at offeret er enten partner/tidligere partner, barn, forælder eller andet familie til gerningspersonen. I 17 pct. af drabene er parterne venner/et længere bekendtskab, i 14 pct. af drabene er tale om perifere bekendtskaber, og i 8 pct. af drabene er de fremmede for hinanden. I 11 pct. af drabene er relationen mellem offeret og gerningspersonen en anden, og i de resterende drab er relationen ukendt.
- Motiv: De mest udbredte hovedmotiver til drab begået i 2017-2021 er hævn og det forhold, at gerningspersonen var psykisk syg i gerningsøjeblikket. Derefter følger narkotikarelaterede motiver, ærekrænkelser (herunder dels situationelle konflikter, hvor der sker ansigtstab, dels kulturelt betingede æresdrab) og separation. Andre motiver forekommer mindre hyppigt.
- Planlægning af drab: En analyse viser, at der i knap en fjerdedel af drabene findes sikre tegn eller indikation på, at gerningspersonen planlagde drabet. De hyppigst forekommende tegn på planlægning af drabet er, at gerningspersonen har anskaffet sig eller forsøgt at anskaffe sig remedier til at begå drabet, og at gerningspersonen har talt med andre om (muligvis) at begå drabet.

Foruden det nævnte er der foretaget analyser af, hvorvidt de identificerede gerningspersoner er misbrugere og/eller påvirkede af rusmidler på gerningstidspunktet, hvorvidt gerningspersonerne tidligere er dømt for forskellige former for kriminalitet, af dømte gerningspersoners mentaltilstand på gerningstidspunktet, og af hvilken strafflængde/sanktionstype de dømte gerningspersoner har modtaget afgørelse om.

Analyserne af de forskellige **typer af drab** begået i perioden 2017-2021 viser bl.a. følgende:

- Drab i kriminelt miljø omfatter drab, som relaterer sig til 1) organiseret kriminalitet, 2) rocker- og bandekonflikter og/eller 3) narkotikamarkedet, herunder køb og salg mv. Denne drabstype er den hyppigst forekommende enkeltstående drabstype i undersøgelsesperioden og udgør 24 pct. af alle drabene.
- Partnerdrab omfatter drab, hvor offeret og gerningspersonen var enten kærester/gift eller ekskærester/separeret/skilt på tidspunktet for drabet. Denne drabstype er den næsthypigst forekommende enkeltstående drabstype i undersøgelsesperioden og udgør 21 pct. af alle drabene.
- Barnedrab omfatter drab på børn yngre end 18 år begået af et familiemedlem til barnet, herunder også stedforældre, samt drab på børn yngre end 14 år begået af en voksen, som ikke er i familie med barnet, og som ikke har en familielignende relation til barnet. Denne drabstype udgør 9 pct. af alle drabene i undersøgelsesperioden.
- Andet familiedrab omfatter alle øvrige drab end partnerdrab og barnedrab, hvor offeret og gerningspersonen er i familie, eller hvor relationen mellem dem har familielignende karakter. Disse drab udgør 8 pct. af alle drabene i undersøgelsesperioden.

- Drab begået af psykisk syg (ikke familie) omfatter drab begået af en psykisk syg person, som ikke er i familie eller har en familielignende relation til offeret. Disse drab udgør 7 pct. af alle drabene i undersøgelsesperioden.
- Øvrige typer af drab, herunder røveridrab, drab i forlængelse af nattelivsvold, og seksualdrab forekommer mindre hyppigt.
- De resterende 22 pct. af drabene falder i opsamlingskategorien andet drab i ikke-kriminelt miljø, der bl.a. omfatter drab i misbrugsmiljøer, som ikke opfylder kriterierne for at indgå i kategorien ”drab i kriminelt miljø”, og såkaldte ”rivaldrab”, hvor en seksuel/romantisk rival dræbes, f.eks. tilfælde hvor gerningspersonen dræber en person, som har en affære med gerningspersonens partner.

Analyserne viser endvidere betydelige forskelle, hvad angår karakteristika ved ofre, gerningspersoner og omstændigheder ved forskellige typer af drab.

Indhold

1	Indledning	2
2	Data og metode	3
2.1	Definition af drab	3
2.2	Afgrænsning af drab	3
2.3	Kodning af oplysninger om drab	4
2.4	Drab/ofre og gerningspersoner – om tælleenheder	6
2.5	Om sammenligning med anden drabsforskning	6
3	Antal drab og drabsrate	8
3.1	Drabsraten i et historisk perspektiv	9
3.2	Fordeling af drab i politikredsene	11
3.3	Drabssagernes status	13
4	Analyse af drab	16
4.1	Køn	16
4.2	Alder	18
4.3	Herkomst	20
4.4	Gerningssted	22
4.5	Gerningstidspunkt	23
4.6	Drabsmetode	24
4.7	Relation mellem offer og gerningsperson	25
4.8	Motiv	26
4.9	Planlægning af drab	29
4.10	Drabenes relation til narkotika	29
4.11	Særligt om gerningspersoner til drab	31
4.11.1	Rusmiddelpåvirkning og -misbrug	31
4.11.2	Tidligere kriminalitet	34
4.11.3	Dømte gerningspersoners mentaltilstand	36
4.11.4	Dømte gerningspersoners strafflængde og sanktionstype	38
5	Typer af drab	41
5.1	Drab inddelt efter EHM's drabstypologi	43
5.2	Partnerdrab	45
5.3	Barnedrab	51
5.4	Andet familiedrab	53
5.5	Drab i kriminelt miljø	55
5.6	Røveridrab	60
5.7	Drab i forlængelse af nattelivsvold	61
5.8	Drab begået af psykisk syg person (ikke familie)	63
5.9	Seksualdrab	65
5.10	Andet drab i ikke-kriminelt miljø	65
6	Litteratur	68

Justitsministeriet udgav i 2020 rapporten *Typer af drab i Danmark* (Okholm 2020), som havde til formål at belyse karakteristika ved forskellige typer af drab. Den tidligere rapport inkluderede alene drab, hvor mindst én person var kendt skyldig i drabet i perioden fra slutningen af 2012 til og med 2017. Hovedparten af disse drab blev begået i perioden 2012-2016.

Indeværende rapport omhandler en opdateret og udvidet undersøgelse af drab i Danmark, idet der indgår oplysninger om alle opdagede drab i perioden 2017-2021 samt nogle yderligere oplysninger om bl.a. partnerdrab, gerningspersoner med psykisk sygdom og drab i kriminelle miljøer.

Rapportens analyse består af tre dele. Den første del omhandler antallet af drab i Danmark, herunder drabsraten og dennes udvikling over tid (kapitel 3). Anden del omhandler karakteristika ved drabene (kapitel 4), og tredje del omhandler forskellige typer af drab (kapitel 5). I analysens tredje del tages der udgangspunkt i en drabstypologi udarbejdet af European Homicide Monitor (EHM), som er et tværnationalt, europæisk samarbejde.¹

Rapporten er udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor på baggrund af oplysninger fra Rigsadvokaten, Rigspolitiet og politikredsene i Danmark.

¹ [European Homicide Monitor](#)

2 Data og metode

2.1 Definition af drab

Afgrænsningen af datamaterialet til undersøgelsen tager udgangspunkt i følgende definition af drab: En forsætlig, strafbar voldshandling begået af en eller flere personer, som resulterer i en anden persons død.

Denne definition anvendes af EHM (Granath, Hagstedt et al. 2011), mens en lignende definition anvendes af United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC), som studerer drab på et globalt plan (UNODC 2019a).

2.2 Afgrænsning af drab

Definitionen er operationaliseret ved at inkludere drab, som opfylder følgende tre kriterier:

- Er registreret i Det Centrale Kriminalregister (KR) og/eller i Politiets Sagsstyringssystem (POLSAS) med en anmeldelse, sigtelse, tiltale *eller* afgørelse for overtrædelse af straffelovens §§ 237 manddrab, 238 barnedrab, 239 drab efter begæring *eller* 246 kvalificeret vold med døden til følge.²
- Har gerningsdato i perioden 2017-2021.
- Har gerningssted i Danmark.

Med henblik på at indhente relevante oplysninger om drab har Justitsministeriet anmodet Rigsadvokaten og Rigspolitiet om lister over journalnumre på sager, som opfylder de tre kriterier. Listerne er udtrukket fra KR og POLSAS. Der er efterfølgende lavet en samlet liste over sager opdelt efter, om der er truffet afgørelse i sagerne ved en domstol eller ej. I sager, hvor der er truffet afgørelse ved en domstol, har Justitsministeriet indhentet relevant materiale fra de 12 geografiske politikredse i Danmark. Materialet består af udskrifter af dombøger og retsbøger og i nogle tilfælde også udskrifter af grundlovsforhør og afhøringsrapporter. I enkelte tilfælde er der desuden via Domstolsstyrelsen indhentet lydoptagelser af tiltaltes og vidners forklaringer fra domstolene. Det indhentede materiale er gennemgået manuelt af Justitsministeriet, der i forbindelse med gennemgangen har indtastet en lang række oplysninger om drabene i et datasæt, jf. afsnit 2.3. I de tilfælde, hvor der (endnu) ikke er truffet afgørelse ved en domstol, har Justitsministeriet anmodet politikredsen om manuelt at gennemgå relevant sagsmateriale angående de journalnumre, der er anført på listen over sager uden afgørelse. Dette er sket med henblik på at få politikredsenes hjælp til at indtaste en række oplysninger om de enkelte drab i et skema udarbejdet af Justitsministeriet. Disse skemaer er efterfølgende sendt til og bearbejdet af Justitsministeriet.

² Straffelovens § 246 dækker både kvalificeret vold med grov skade og kvalificeret vold med døden til følge. Til brug for undersøgelsen er der alene inkluderet sager om kvalificeret vold med døden til følge.

Justitsministeriet har ekskluderet sager fra datamaterialet, hvor gerningspersonen frifindes, jf. straffelovens § 13 om lovligt nødværge. Årsagen hertil er, at der i sådanne tilfælde ikke er tale om en kriminel voldshandling, der medfører døden.

Sager, hvor der har været registreret en anmeldelse, sigtelse og/eller tiltale for overtrædelse af straffelovens §§ 237, 238, 239 eller 246, men hvor forholdet ved dom er henført under en anden bestemmelse i straffeloven, kan være omfattet af undersøgelsens definition af drab, men er det ikke i alle tilfælde. Definitionen omfatter f.eks. ikke sager, hvor gerningspersonen er dømt for overtrædelse af straffelovens § 241 om uagtsomt manddrab, da det i sådanne sager ikke er en forsætlig handling, der medfører døden. Der indgår derimod – hvis omstændighederne taler for det – sager, hvor gerningspersonen er dømt for vold efter straffelovens § 244 om simpel vold eller straffelovens § 245 om kvalificeret vold. Disse sager er dog kun inkluderet i undersøgelsen, hvis sagsmaterialet i form af bl.a. obduktionserklæringer peger på, at den udførte vold har medført døden. I de tilfælde, hvor det ikke tydeligt fremgår, at det er volden, der har medført døden, er sagen ekskluderet fra datamaterialet, medmindre der ikke kan peges på andre årsager til dødens indtræden. Det skal i den forbindelse nævnes, at såfremt der har fundet forsætlige, strafbare voldshandlinger sted i undersøgelsesperioden, som har resulteret i en anden persons død, men som *ikke* er registreret med en anmeldelse, sigtelse, tiltale eller afgørelse for overtrædelse af straffelovens §§ 237, 238, 239 eller 246, så er sådanne handlinger ikke omfattet af undersøgelsen.

I enkelte sager er gerningspersonen dømt for en mere passiv handling, hvor offeret dør kort tid efter handlingen. Sådanne sager er ekskluderet fra datamaterialet.

I en række sager, der ved anmeldelse, sigtelse eller tiltale er registreret som drab, har politiet eller en domstol senere vurderet, at der alligevel ikke var tale om drab. Disse sager omfatter bl.a. selvmord og naturlig død og er som følge heraf ekskluderet fra datamaterialet.

Der er desuden frasorteret et antal sager, hvor en person er meldt savnet, og politiet først har haft en formodning om, at der var sket en forbrydelse, men hvor personen senere er fundet i live.

Til sidst kan nævnes, at det i ganske få tilfælde fremgår af sagsmaterialet, at den forurettede ikke er afgået ved døden, men at der f.eks. var tale om et drabsforsøg. Disse sager er selvsagt også ekskluderet fra datamaterialet til undersøgelsen.

Efter den ovenfor beskrevne gennemgang af sager indeholder datamaterialet til undersøgelsen oplysninger om 223 drab begået i Danmark i perioden 2017-2021, hvor antallet af drab er talt som antal ofre for drab. Ud fra den anvendte definition kan dette antal betragtes som alle opdagede drab begået i perioden.

2.3

Kodning af oplysninger om drab

Det indhentede materiale fra politikredsene er gennemgået manuelt og systematisk af medarbejdere i Justitsministeriet med henblik på at ekstrahere og samle en lang række oplysninger om hvert enkelt drab. Disse oplysninger inkluderer fakta om:

- drabet, herunder oplysninger om gerningstidspunkt, gerningssted og drabsmetode,
- offeret, herunder køn, alder, herkomst mv.,
- gerningspersonen, hvis denne er kendt af politiet, og
- offerets relation til gerningspersonen.

Herudover er der inkluderet en række mere usikre oplysninger om bl.a. motivet for drabet, og om drabet var planlagt. På baggrund af oplysningerne er der dannet et samlet datasæt med oplysninger om de enkelte drab med udgangspunkt i EHM's kodemanual fra 2011 (Granath, Hagstedt et al. 2011). Samme kodemanual blev anvendt i forbindelse med udarbejdelsen af Justitsministeriets rapport ”Typer af drab i Danmark” (Okholm 2020). Til brug for indeværende rapport er den oprindelige kodemanual suppleret med enkelte variable (oplysninger), der findes i nyere, supplerende kodematerialer fra EHM (Leiden University 2018, Granath, Liem et al. 2021). Udover variablene i kodematerialerne har Justitsministeriet selv med inspiration fra andre undersøgelser af drab tilføjet enkelte, nye variable i datasættet om bl.a. partnerdrab (Monckton-Smith 2020), ligesom der er tilføjet variable, som tager højde for særlige danske forhold og standarder, herunder 1) Danmarks Statistiks definition af herkomst (Danmarks Statistik 2022), og 2) straffelovens kategorisering af personer, der på gerningstidspunktet var omfatter straffelovens § 16 (psykisk syge, mentalt retarderede og forbigående, abnorm rus) og straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.). Se afsnit 4.11.3 for en nærmere beskrivelse af dømte gerningspersoners mentaltilstand.

Først er omtrent en fjerdedel af sagerne gennemgået og kodet af to medarbejdere uafhængigt af hinanden, hvorefter resultatet af de to kodninger er sammenlignet, og uoverensstemmelser i kodningen er drøftet. Denne praksis har hjulpet til at kalibrere og standardisere læsningen og kodningen af sager. De resterende sager er gennemgået og kodet af en enkelt medarbejder, der ved tvivlsspørgsmål eller usikkerheder har drøftet kodningen med mindst én anden på projektet. Enkelte oplysninger er dog i alle tilfælde kodet af to medarbejdere. Det drejer sig om oplysninger om relationen mellem offeret og gerningspersonen, hovedmotiv for drabet og typen af drab, da disse oplysninger er blandt de mest centrale oplysninger i undersøgelsen. Den manuelle sags gennemgang og kodningen af materialet i et samlet datasæt er foretaget fra midten af 2022 til efteråret 2023.

Der er forskellige usikkerheder forbundet med kodningen af de forskellige oplysninger om drab. Faktuelle oplysninger af mere teknisk karakter er ukomplicerede at kode, hvis sagsmaterialet indeholder oplysningerne. Dette kan bl.a. omfatte oplysninger om gerningstidspunktet, gerningsstedet, drabsmetoden og lignende. Andre oplysninger, såsom motivet for drabet, kræver ofte, at der foretages en vurdering ud fra de tilgængelige oplysninger, hvilket indebærer en vis usikkerhed. I det indhentede materiale er der i nogle tilfælde foretaget vurderinger af fagpersoner, der har arbejdet med opklaringen af et drab. Disse vurderinger kan bruges i kodningen af drabet, mens kategoriseringen af oplysninger i andre tilfælde er foretaget af medarbejdere i Justitsministeriet ud fra informationer i sagsmaterialet. I tilfælde, hvor der mangler en bestemt oplysning om et drab, er oplysningen kodet ”ukendt”. Det betyder helt konkret, at undersøgelsen f.eks. kan vise, at *mindst x* (antal) drab er relateret til narkotika, og at *mindst x* (antal) gerningspersoner til drab har været i kontrakt med psykiatrien forud for drabet, men at det reelt kan dreje sig om flere.

Oplysninger fra materialet fra politikredsene, herunder domsudskrifter, er suppleret med oplysninger om blandt andet herkomst fra Det Centrale Personregister (CPR-registeret) og tidligere kriminalitet fra Det Centrale Kriminalregister (Kriminalregisteret) og politiets sagsstyringssystem (POLSAS).

2.4

Drab/ofre og gerningspersoner – om tælleenheder

I rapportens analyser sættes der lighedstegn mellem antal drab og antal ofre. Det vil sige, at to ofre dræbt på samme tidspunkt, samme sted og af samme gerningsperson(er) vil tælle som to drab. Til brug for rapporten har Justitsministeriet som beskrevet indhentet oplysningerne om alle opdagede drab begået i Danmark i perioden 2017-2021. Det kan dog ikke udelukkes, at flere drab har fundet sted i perioden, f.eks. hvis drabet er blevet misdiagnosticeret med en anden type dødsårsag (Thomsen 2020).

Nogle af rapportens analyser omhandler gerningspersoner til drab, hvilket hovedsageligt omfatter oplysninger om personer, der er kendt skyldige i drab, men der indgår også oplysninger om et antal *formodede* gerningspersoner, dvs. personer, der på undersøgelsestidspunktet var enten mistænkte, sigtede eller tiltalte for drab. Med hensyn til mistænkte drejer det sig om 1) personer, som begik selvmord umiddelbart efter at have begået drab, og som det derfor ikke er muligt at retsforfølge, 2) personer, som er eftersøgte, f.eks. fordi de er flygtet til udlandet, og 3) personer, der af andre årsager (endnu) ikke er dømt for drab, men som vurderes at være gerningspersoner i konkrete sager. For læsevenlighedens skyld anvendes betegnelsen ”gerningspersoner”, selv om det ikke er alle, der er kendt skyldige i sagerne. Det fremgår af de enkelte analyser, om de angår samtlige gerningspersoner – dvs. både dømte og formodede gerningspersoner – eller udelukkende dømte gerningspersoner. Undersøgelsen omfatter ikke personer, der er frifundet i seneste instans. Det vil sige, at en person kendt skyldig ved byretten men frifundet i landsretten, er personen ikke inkluderet i analysen af gerningspersoner, og modsat hvis en person er frifundet i byretten men kendt skyldig i landsretten, er personen inkluderet.

Hvad angår opgørelserne af gerningspersoner, bemærkes det, at hvis en person har begået flere drab med mere end 24 timer mellem drabene, tælles gerningspersonen med i opgørelserne flere gange, hvilket er praksis i EHM's kodemanual (Granath, Hagstedt et al. 2011). Dette er tilfældet for ganske få gerningspersoner i undersøgelsen.

I indeværende rapport er der *ikke* inkluderet oplysninger om gerningspersonen/gerningspersonerne til 27 drab. Disse drab omfatter tilfælde, hvor der endnu ikke er identificeret en gerningsperson, drab, hvor der er sket frifindelser, og enkelte drab, hvor der er sket påtaleopgivelse. Dette er væsentligt at nævne i forhold til opgørelser af gerningspersonernes karakteristika, da disse forhold vil kunne fordele sig anderledes, hvis oplysninger om gerningspersonerne til de pågældende 27 drab også var inkluderet i undersøgelsen.

2.5

Om sammenligning med anden drabsforskning

For så vidt angår henvisninger til anden relevant forskning om drab, er det væsentligt at være opmærksom på, at definitionen af drab samt kriterier for at inkludere sagerne i undersøgelsen

kan adskille sig fra tilsvarende i indeværende undersøgelse. Sammenligninger til andre studier af drab skal derfor altid ses i lyset af dette forbehold. Nogle af disse forskelle er fremhævet, hvor det er særligt relevant.

Specifikt om sammenligninger til Justitsministeriets rapport ”Typer af Drab i Danmark” fra 2020 bemærkes, at den tidligere rapport adskiller sig fra indeværende rapport på centrale områder. Rapporten fra 2020 inkluderer alene drab, hvor mindst én gerningsperson er kendt skyldig i overtrædelse af straffelovens §§ 237 manddrab, 238 barnedrab eller 246 kvalificeret vold med døden til følge. Indeværende rapport inkluderer alle begåede drab, som er blevet opdaget, og som på et tidspunkt er registreret som overtrædelse af straffelovens §§ 237 manddrab, 238 barnedrab, 239 drab efter begæring *eller* 246 kvalificeret vold med døden til følge. Derudover inkluderer indeværende rapport enkelte drab, som har været registreret med en anmeldelse, sigtelse og/eller tiltale for overtrædelse af straffelovens §§ 237, 238, 239 eller 246, men hvor gerningspersonen er kendt skyldig i overtrædelse af straffelovens § 244 om simpel vold eller § 245 om kvalificeret vold,³ jf. afsnit 2.2. Disse forskelle gør, at sammenligner mellem de to undersøgelser skal tages med forbehold, da dataafgrænsningerne ikke ens. Desuden bemærkes det, at rapporten fra 2020 er afgrænset til drab, hvor der er faldet dom i perioden fra slutningen af 2012 til og med 2017. Dette betyder i praksis, at langt hovedparten af drabene er begået i perioden 2012-2016, men at enkelte drab er begået i 2010, 2011 og 2017 (Okholm 2020). Der er således et ganske lille overlap af drab i de to rapporter, da indeværende rapporter omfatter alle drab begået i 2017.

³ Modsat rapporten fra 2020 kan afgrænsningen af drab i indeværende undersøgelse også omfatte drab, hvor gerningspersonen er kendt skyldig i overtrædelse af straffelovens § 239 drab efter begæring. Der er dog ingen tilfælde af begåede drab i perioden 2017-2021, hvor dette gør sig gældende.

3

Antal drab og drabsrate

Antallet af drab varierer i høj grad på tværs af geografiske områder og over tid. For at kunne sammenligne antallet af drab på tværs af lande og på forskellige tidspunkter, hvor befolkningstallet kan variere, udregnes der ofte en årlig drabsrate, som angiver antallet af drab pr. 100.000 indbyggere i et givent land eller område i et givent år.

Tabel 1 viser antallet af drab i Danmark begået i 2017-2021 samt drabsraten for de enkelte år.⁴ Der blev i alt begået 223 drab i Danmark i den 5-årige periode, hvilket i gennemsnit er ca. 45 drab om året. I 2017 blev der begået 55 drab, hvilket giver den højeste drabsrate i perioden – 0,96 drab pr. 100.000 indbyggere – mens der i 2021 blev begået 36 drab, hvilket giver den laveste drabsrate på 0,62 drab pr. 100.000 indbyggere.

I Danmark er drabsraten mindre end 1,0 alle år i perioden 2017-2021. Det vil sige, at der årligt bliver dræbt mindre end én person pr. 100.000 indbyggere i befolkningen.

Tabel 1

Antal drab i Danmark og drabsraten, gerningsår 2017-2021.

	2017	2018	2019	2020	2021	2017-2021
Antal drab	55	43	47	42	36	223
Drabsrate (antal drab pr. 100.000 indbyggere)	0,96	0,74	0,81	0,72	0,62	0,77

I en international kontekst er drabsraten i Danmark lav. FN udgav i 2019 en rapport, der bl.a. belyser drabsraten på tværs af verdensdele. I rapporten er den globale drabsrate i 2017 udregnet til 6,1 drab pr. 100.000 indbyggere, mens drabsraten i Europa er udregnet til 3,0 drab pr. 100.000 indbyggere (UNODC 2019a).⁵ En tilsvarende men nyere opgørelse foretaget af FN viser, at den globale drabsrate i 2021 er udregnet til 5,8 drab pr. 100.000 indbyggere, mens drabsraten i Europa er udregnet til 2,2 drab pr. 100.000 indbyggere (UNODC 2023b).

⁴ I udregningerne er der anvendt folketal pr. 1. januar det pågældende år for at kunne sammenligne med drabsraterne i en tidligere dansk undersøgelse af drab i perioden 1992-2016.

⁵ I FN's rapport anvendes følgende definition af drab: "Unlawful death inflicted upon a person with the intent to cause death or serious injury", hvilket ligner denne undersøgelses definition med undtagelse af, at det i denne rapport ikke er et kriterium, at den intentionelle vold som minimum havde til hensigt at skade offeret alvorligt.

I Sverige, Finland og Island er der ligeledes for perioden 2017-2021 udregnet drabsrater. I 2017-2021 var antallet af drab pr. 100.000 indbyggere en anelse højere i Sverige end i Danmark, nemlig 1,06-1,20 drab pr. år (Brå 2023), mens drabsraten i Finland var ca. det dobbelte af drabsraten i Danmark i samme periode, nemlig 1,34-1,72 pr. år (Krimo 2022). Drabsraten i Island i perioden 2017-2021 er gennemsnitligt set mere på niveau med raten i Danmark, men med større udsving,⁶ nemlig 0,28-1,37 drab pr. år.⁷

3.1

Drabsraten i et historisk perspektiv

Betragtes drabsraten i et historisk perspektiv, viser et estimat baseret på data fra bestemte områder i Jylland, at Danmark i første halvdel af 1600-tallet havde en drabsrate på 13,6 drab pr. 100.000 indbyggere (Kivivuori, Rautelin et al. 2022). Drabsraten i Danmark er således faldet markant fra 1600-tallet til i dag.⁸ Det mest markante fald i drabsraten fandt formentlig sted for flere århundreder siden, men i løbet af 1900-tallet og frem til 2021 er der også sket markante ændringer i drabsraten.

Retsmediciner Jens Peder Hart Hansen har undersøgt drab begået i Danmark i perioden 1946-1970 og finder for denne 25-årige periode en drabsrate på 0,79 drab pr. 100.000 indbyggere (Hansen 1977), hvilket er tæt på identisk med raten i indeværende rapport på 0,77 i perioden 2017-2021, jf. tabel 1 ovenfor.

Retsmediciner Asser Hedegård Thomsen har undersøgt drab begået i perioden 1992-2016 og finder i begyndelsen af 1990'erne en drabsrate på omtrent 1,5 drab pr. 100.000 indbyggere (Thomsen 2020). Fra perioden 1946-1970 til begyndelsen af 1990'erne skete således en stigning i drabsraten i Danmark. Thomsen viser dog, at det årlige antal drab pr. 100.000 indbyggere faldt i løbet af perioden 1992-2016.

I et europæisk komparativt studie sammenlignes tallene fra Thomsens undersøgelser med lignende tal fra Sverige, Finland, Estland, Nederlandene, Schweiz og Skotland. Resultaterne

⁶ Da antallet af Indbyggere i Island er betydeligt lavere end i de øvrige nordiske lande, vil selv en ændring på ét drab mellem to år komme meget tydeligt til udtryk i drabsraten.

⁷ Drabsraten for Island er baseret på tal fra Ríkislögreglustjórnin (The National Commissioner of the Icelandic Police). Tallene er ikke tidligere publiceret.

⁸ International forskning viser ligeledes, at drabsraten i Vesteuropa tidligere var markant højere, end den er i dag. Omkring år 1500 var drabsraten i Vesteuropa i omegnen af 30 drab pr. 100.000 indbyggere, hvilket i midten af 1900-tallet var faldet til ca. 1 drab pr. 100.000 indbyggere (Eisner 2014). Opgørelser viser, at faldet i drabsraten i Skandinavien var særligt markant i løbet af 1600-tallet efter år 1620 (Eisner 2003). Det markante fald i drabsraten i Europa er blevet sat i forbindelse med opbygningen af en central stat med voldsmonopol, der bl.a. øgede den formelle sociale kontrol i samfundet, som førte til internalisering af den sociale kontrol i form af øget selvkontrol og affektregulering. Derudover er betydningen af statens legitimitet, protestantismen samt nedbrydningen af en æreskultur også nævnt som mulige forklaringer på faldet (Eisner 2001, Eisner 2003). Emnet er behandlet mere udførligt i en rapport af Justitsministeriet, som bl.a. beskriver betydningen af udviklingen af det strafferetlige system i forhold til drabsraten (Fuglsang, Okholm et al. 2020).

peger på, at der i alle landene er sket et substantielt fald i drabsraten i perioden fra 1990'erne og frem til 2016 (Suonpää, Kivivuori et al. 2022), hvorfor udviklingen i Danmark skriver sig ind i en mere generel europæisk tendens. Nyere tal fra Sverige (2017-2022), Finland (2017-2021) og Nederlandene (2017-2020) indikerer dog, at faldet i drabsraten er ophørt (Krimo 2022, Brå 2023, van Breen og Liem 2023).

Figur 1 viser den årlige drabsrate udregnet på baggrund af tal fra Thomsens undersøgelse af drab i Danmark i perioden 1992-2016 samt drabsraten udregnet til brug for indeværende rapport om drab i Danmark i perioden 2017-2021.

Figur 1

Drabsrate i Danmark (drab pr. 100.000 indbyggere), gerningsår 1992-2016 (Thomsen 2020) og 2017-2021.

I figur 1 ses det, at antallet af drab pr. 100.000 indbyggere er præget af årlige udsving. Dette kan hænge sammen med, at drab heldigvis er et relativt sjældent fænomen i Danmark, så selv små tilfældige ændringer i det årlige antal drab kommer tydeligt til udtryk i figuren. Thomsens data viser dog, at drabsraten overordnet set er faldet i perioden fra 1992 til 2012, som er året med den laveste drabsrate i undersøgelsesperioden.

Sammenlignes drabsraten i 2017-2021 med drabsraten i den forudgående 5-årige periode (2012-2016), er niveauet stort set ens, idet der i gennemsnit blev begået henholdsvis 0,77 og 0,76 drab pr. 100.000 indbyggere i de to perioder.

Det bemærkes, at der er forskelle mellem Thomsens og Justitsministeriets metoder til at opgøre antallet af drab. Thomsen anvender den medicinske definition af drab, som ikke inde-

bærer, at drabet skal være ulovligt (Thomsen 2020). Dette betyder at drab, der er begået i lovligt nødværge, jf. straffelovens § 13, kan indgå i Thomsens datamateriale. Det samme gælder legale interventioner, hvor en person afgår ved døden, efter politiet på lovlig vis har afgivet skud (politiets brug af skydevåben er reguleret i politilovens § 17 og i bekendtgørelse nr. 978 af 21. september 2004 om politiets anvendelse af visse magtmidler mv.). Disse to typer af drab indgår ikke i Justitsministeriets opgørelse. Justitsministeriet er bekendt med tre sager i perioden 2017-2021, hvor en person, der er tiltalt for drab, er blevet frikendt med henvisning til straffelovens § 13. Derudover fremgår det af politiets egen opgørelse for samme periode, at to personer er afgået ved døden, efter politiet har afgivet skud (Rigspolitiet 2022). Hvis disse sager var omfattet af Justitsministeriets opgørelse af drab, ville den årlige drabsrate for 2017-2021 være en anelse højere end angivet ovenfor. Omvendt indeholder Thomsens opgørelse kun sager uden et lig, hvis en gerningsperson er dømt for drabet på den forsvundne person, mens Justitsministeriets opgørelse kan indeholde sager, hvor politiet formoder, at en forsvunden person er blevet dræbt, selv om der ikke er fundet en gerningsperson til drabet. Det er uvist, hvor meget højere den årlige drabsrate ville være i perioden 1992-2016, hvis sådanne sager var inkluderet i Thomsens undersøgelse. De kendte forskelle mellem opgørelsesmetoderne vurderes dog at være af mindre betydning for sammenligneligheden.

3.2 Fordeling af drab i politikredsene

I tabel 2 præsenteres antallet af drab i de enkelte geografiske politikredse i Danmark i perioden 2017-2021.

Tabel 2

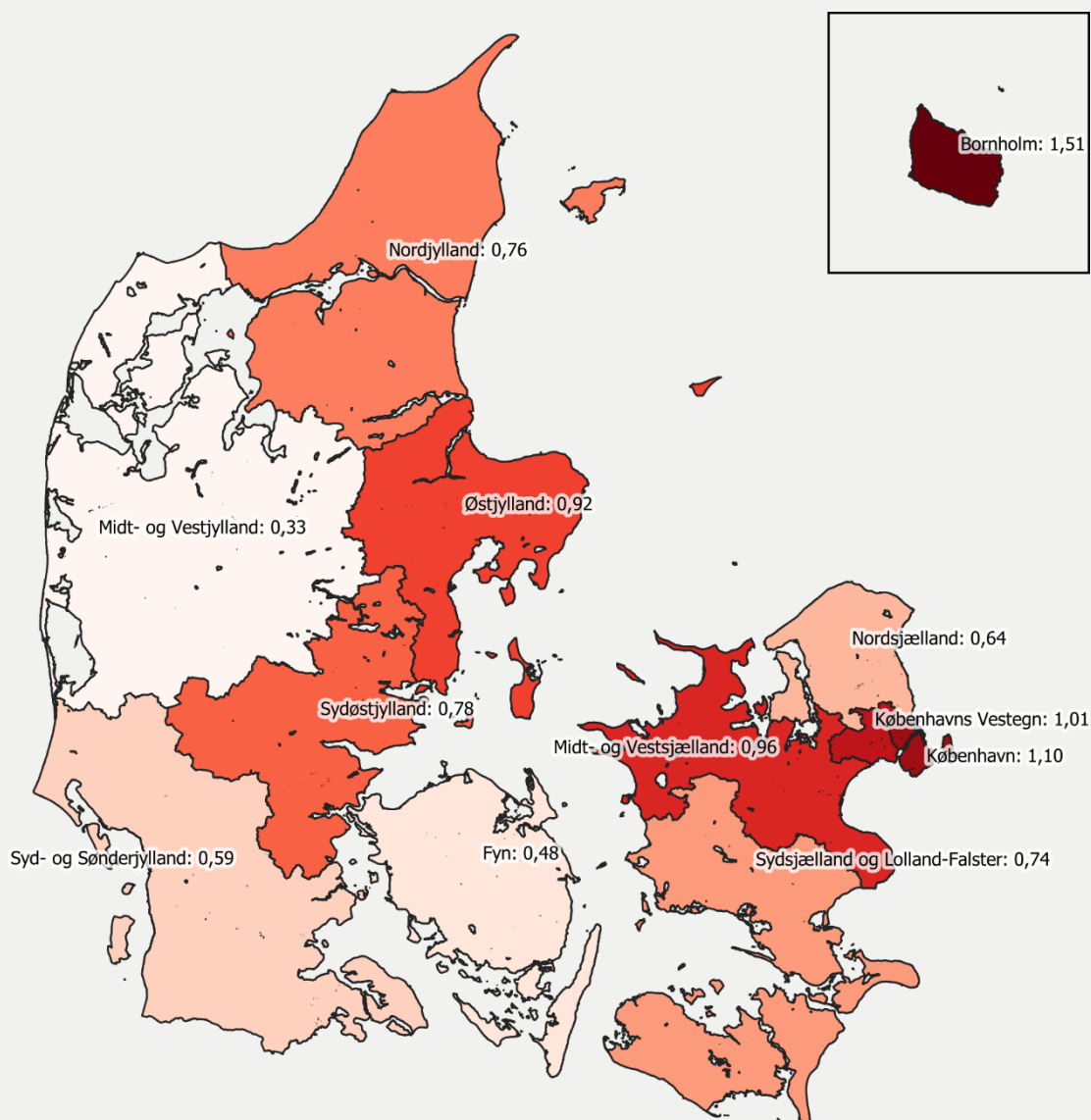
Antal drab fordelt efter politikreds i Danmark, gerningsår 2017-2021.

Politikreds	Antal	Andel
Københavns Politi	43	19 %
Østjyllands Politi	27	12 %
Midt- og Vestsjællands Politi	22	10 %
Københavns Vestegns Politi	21	9 %
Nordjyllands Politi	20	9 %
Nordsjællands Politi	19	9 %
Sydøstjyllands Politi	19	9 %
Sydsjællands og Lolland-Falsters Politi	14	6 %
Syd- og Sønderjyllands Politi	13	6 %
Fyns Politi	12	5 %
Midt- og Vestjyllands Politi	10	5 %
Bornholms Politi	3	1 %
I alt	223	100 %

Tabel 2 viser, at antallet af drab i høj grad varierer mellem de 12 geografiske politikredse. Københavns Politi er med 43 drab i perioden 2017-2021 den politikreds, hvor der blev begået flest drab, mens Bornholms Politi med 3 drab i perioden er den kreds, hvor der blev begået færrest. I de resterende politikredse blev der begået 10 til 27 drab i undersøgelsesperioden. Antallet af drab i de enkelte politikredse skal ses i relation til befolkningstallet i kredsen. I figur 2 er der taget højde for forskelle i befolkningstallet, idet kortet viser det årlige antal drab pr. 100.000 indbyggere i de enkelte politikredse i perioden 2017-2021. På kortet er politikredsen farvet efter den årlige drabsrate i kredsen. Jo mørkere rød, desto højere drabsrate.

Figur 2

Årlig drabsrate (drab pr. 100.000 indbyggere) i de geografiske politikredse i Danmark, gerningsår 2017-2021.

Jo mørkere rød en politikreds er farvet, desto højere er den årlige drabsrate i politikredsen.

Mens Bornholms politikreds havde det laveste antal drab i 2017-2021, er det den politikreds med den højeste årlige drabsrate, idet der blev begået 1,51 drab pr. 100.000 indbyggere i perioden. Det er vigtigt at understrege, at befolkningstallet i Bornholms politikreds er markant lavere end i de resterende kredse, hvilket betyder, at drabsraten er meget sensitiv over for selv helt små ændringer i antallet af drab. Havde der været bare ét drab mindre på Bornholm i perioden, havde politikredsen ikke haft den højeste drabsrate, hvorfor resultat må siges at være relativt tilfældigt.

De næsthøjeste drabsrater findes i Københavns politikreds og Københavns Vestegns politikreds, hvor den årlige drabsrate er henholdsvis 1,10 og 1,01 pr. 100.000 indbyggere. Derefter følger Midt- og Vestsjællands politikreds og Østjyllands politikreds med årlige drabsrater på henholdsvis 0,96 og 0,92. De relativt højere drabsrater i disse fire politikredse er relateret til en bestemt drabstype, da *antallet* af drab begået i kriminelle miljøer er højest netop der. Samtidig er *andelen* af drab begået i kriminelle miljøer større i disse fire politikredse end i de øvrige politikredse. Der henvises til afsnit 5.5 for en nærmere beskrivelse af drab i kriminelle miljøer.

Den laveste drabsrate findes i Midt- og Vestjyllands politikreds, hvor der i 2017-2021 blev begået 0,33 drab pr. 100.000 indbyggere.

3.3

Drabssagernes status

Undersøgelsen inkluderer som nævnt oplysninger om 223 drab. Disse drab er alle begået i perioden 2017-2021, men drabssagerne er forskellige steder i straffesagskæden. I tabel 3 er drabene fordelt efter sagernes status i retssystemet.⁹ Tælleenheden er antal drab forstået som antal drabsofre. I de tilfælde, hvor der er flere gerningspersoner til samme drab, og hvor sagens status er forskellig for gerningspersonerne, angår sagens status den øverste relevante kategori i tabellen. Det vil sige, at hvis der er to gerningspersoner til et drab, og den ene er dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 om manddrab, og den anden er eftersøgt, så indgår drabet i kategorien ”domfældelse”.

⁹ Status er opgjort i sommeren 2023.

Tabel 3Antal drab fordelt efter status, herunder i straffesagskæden, gerningsår 2017-2021.¹⁰

	Antal	Andel
Domfældelse	163	73 %
- Herunder § 237	125	56 %
- § 246	28	13 %
- § 245	6	3 %
- § 244	4	2 %
- §§ 238 og 239	0	-
Der er rejst tiltale	2	1 %
Der er rejst sigtelse	0	-
Sagen føres i udlandet	2	1 %
Den formodede gerningsperson er eftersøgt, herunder sigtet og varetægtsfængslet in absentia	3	2 %
Den formodede gerningsperson har begået selvmord	15	7 %
Den formodede gerningsperson er død på anden måde	1	0,4 %
Frifindelse (undtagen frifindelse jf. straffelovens § 13)	5	2 %
Påtaleopgivet, inklusive gerningsperson u. 15 år	15	7 %
Der er endnu ikke identificeret en gerningsperson	17	8 %
I alt	223	100 %

Som det fremgår af tabel 3, er der fundet mindst én gerningsperson skyldig i knap tre fjerdedele af de drab, der er begået i perioden 2017-2021. I de fleste af disse tilfælde er gerningspersonen dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 om manddrab. Der er rejst tiltale for yderligere to drab, som på opgørelsestidspunktet afventede at komme for retten.

¹⁰ Af afsnit 2.2 fremgår det, at sager, hvorpå der har været registreret en anmeldelse, sigtelse og/eller tiltale for overtrædelse af straffelovens §§ 237, 238, 239 eller 246, men hvor der senere er truffet afgørelse efter en anden bestemmelse i straffeloven, kan være omfattet af undersøgelsens definition af drab. Netop dette er tilfældet for de sager, der indgår i kategorierne "§ 244" og "§ 245" i denne tabel. Det kan f.eks. være, hvis gerningspersonen kendes skyldig i vold efter straffelovens § 244 om simpel vold eller straffelovens § 245 om kvalificeret vold. I sådanne sager har Justitsministeriet for hver enkelt gennemgået, om sagsmaterialet i form af bl.a. obduktionserklæringer peger på, at den udførte vold har medført døden.

Tabellen viser også, at den formodede gerningsperson til 7 pct. af drabene har begået selvmord efter drabet. Dette sker oftest, når der er tale om drab i nære relationer, herunder særligt barnedrab, jf. kapitel 5. I et enkelt tilfælde er gerningspersonen død på anden måde end ved selvmord.

I 7 pct. af drabene er der sket påtaleopgivelse eller identificeret en gerningsperson, der var under den kriminelle lavalder på gerningstidspunktet.

Der er også eksempler på, at en drabssag føres i udlandet, eller at den formodede gerningsperson er eftersøgt, men dette forekommer mindre hyppigt.

I 2 pct. af drabene, svarende til 5 drab, er den/de tiltalte er frifundet i retten. I 8 pct. af drabene er der endnu ikke identificeret en gerningsperson.

4 Analyse af drab

I det følgende præsenteres en række opgørelser med oplysninger om drab begået i Danmark i 2017-2021, herunder oplysninger om drabsofrene og så vidt muligt om gerningspersonerne til drab. Antallet af drab er som tidligere nævnt talt som antal drabsofre. Det bemærkes i den forbindelse, at samme gerningsperson kan have begået flere drab i undersøgelsesperioden, ligesom flere gerningspersoner kan have været involveret i drabet på et enkelt offer.

4.1 Køn

Tabel 4 viser, at der for drab begået i 2017-2021 er en overvægt af mænd blandt såvel ofrene som gerningspersonerne. Dette gælder dog særligt blandt gerningspersonerne, hvor 9 ud af 10 personer er mænd, mens det blandt ofrene er 7 ud af 10.

Tabel 4

Kønsfordeling blandt ofre for og gerningspersoner til drab, gerningsår 2017-2021.

	Ofre		Gerningspersoner	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Mand	156	70 %	226	91 %
Kvinde	67	30 %	22	9 %
I alt	223	100 %	248	100 %

Det er desuden undersøgt, om der er sammenfald mellem offerets og gerningspersonens køn. Resultaterne af denne undersøgelse viser, at:

- både offeret og gerningspersonen er en mand i 51 pct. af drabene
- offeret er en kvinde og gerningspersonen en mand i 28 pct. af drabene
- offeret er en mand og gerningspersonen en kvinde i 8 pct. af drabene
- både offeret og gerningspersonen er en kvinde i 1 pct. af drabene
- gerningspersonens køn er ukendt i de resterende tilfælde

Tages der udgangspunkt i offerets køn, blev 94 pct. af de kvindelige ofre dræbt af en mand, mens 4 pct. blev dræbt af en anden kvinde, og gerningspersonens køn er ukendt for 1 pct. Tilsvarende blev 72 pct. af de mandlige ofre dræbt af en anden mand, mens 11 pct. blev dræbt af en kvinde, og gerningspersonens køn er ukendt for 17 pct. af de mandlige ofre.

Betragtes kønsfordelingen historisk set, var der i perioden 1946-1970 en næved ligelig fordeling af mænd og kvinder blandt drabsofre, mens knap en tredjedel af gerningspersonerne var kvinder (Hansen 1977). I perioden 1992-2016 havde disse fordelinger ændret sig, således

at 38 pct. af drabsofrene var kvinder, mens blot 12 pct. af gerningspersonerne var kvinder (Thomsen, Leth et al. 2019). Ligeledes viste Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 (som primært omfatter drab begået i perioden 2012-2016), at 38 pct. af drabsofrene og 13 pct. af gerningspersonerne var kvinder (Okholm 2020).¹¹ Dermed er udviklingen i kønsfordelingen blandt både drabsofre og gerningspersoner til drab overordnet set gået i retning af en større andel mænd og mindre andel kvinder fra midten af 1900-tallet til 2021.

Globalt set er andelen af kvindelige drabsofre dog stadig relativ stor i Danmark. I 2021 var andelen af kvindelige drabsofre 19 pct. globalt (UNODC 2023a), hvilket kan hænge sammen med, at *antallet* af drab på mænd i nogle områder i verden er langt højere end i Danmark, hvorfor *andelen* af drab på kvinder i disse områder og på verdensplan er mindre (UNODC 2019c, UNODC 2023a). I Sverige var den tilsvarende andel 24 pct. i 2017-2021 (Brå 2023) og dermed ligeledes mindre end i Danmark. Dette kan formentlig forklares med, at der i Sverige begås et stort antal drab relateret til konflikter i kriminelle miljøer, som hovedsageligt involverer mænd, jf. afsnit 5.5 om drab i kriminelle miljøer.

¹¹ Forskellen i andelen af kvindelige drabsofre mellem Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 og indeværende undersøgelse mindskes, hvis indeværende undersøgelse – ligesom den tidligere – alene inkluderer sager, hvori der er faldet dom efter straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab eller § 246 kvalificeret vold med døden til følge.

4.2

Alder

Det fremgår af tabel 5, at blandt de udarbejdede alderskategorier for ofre og gerningspersonerne til drab begået i 2017-2021 er 20-29 år og 30-39 år de hyppigst forekommende. Sammenlagt 41 pct. af ofre og 55 pct. af gerningspersonerne tilhørte disse alderskategorier på gerningstidspunktet. Aldersspredningen blandt gerningspersonerne ses generelt at være mindre end aldersspredningen blandt ofre.

Tabellen viser også, at 1 ud af 10 af drabs ofre er yngre end 18 år, og at det samme gælder 1 ud af 20 af gerningspersoner til drab.

Tabel 5

Aldersfordeling* blandt ofre for og gerningspersoner til drab, gerningsår 2017-2021.

	Ofre		Gerningspersoner	
	Antal	Andel	Antal	Andel
14 år eller yngre	18	8 %	2	1 %
15-17 år	5	2 %	10	4 %
18-19 år	9	4 %	15	6 %
20-29 år	48	22 %	91	37 %
30-39 år	44	20 %	45	18 %
40-49 år	32	14 %	31	13 %
50-59 år	27	12 %	33	13 %
60 år eller ældre	39	17 %	15	6 %
Ukendt	1	0,4 %	6	2 %
I alt	223	100 %	248	100 %

*Alder opgjort på gerningstidspunktet.

Der er ofte sammenfald mellem offerets og gerningspersonens alder.¹² Er offeret 20-29 år, er gerningspersonen det også i 70 pct. af tilfældene. Er offeret 30-39 år, er gerningspersonen det også i 38 pct. af tilfældene. Omvendt findes der drabstyper, hvor offerets og gernings-

¹² Den primære gerningsperson er den gerningsperson, der er blevet dømt for drabet. I tilfælde hvor mere end en gerningsperson er blevet dømt for drabet, er den primære gerningsperson den, der har fået den strengeste straf. Hvis gerningspersonerne har fået lige hårde straffe, eller hvis ingen er dømt, er den primære gerningsperson den, der har den mest nære relation til offeret. Hvis denne information er utilgængelig, eller hvis relationen er lige nær til alle gerningspersonerne, vælges den primære gerningsperson tilfældigt (Granath, Hagstedt et al. 2011).

personens alder typisk falder i forskellige kategorier. Dette er tilfældet for barnedrab, ligesom det ofte gælder for andre familiedrab (end partnerdrab og barnedrab), jf. kapitel 5 om typer af drab.

Udregnes gennemsnitsalderen for drabsofrene er denne 39 år i undersøgelsesperioden, mens gennemsnitsalderen for gerningspersonerne er 34 år.

Fordelt efter køn er gennemsnitsalderen for kvindelige og mandlige drabsofre henholdsvis 44 år og 37 år, jf. tabel 6. Der er sket en stigning i gennemsnitsalderen for kvindelige drabsofre fra 39 år i 1992-2016 år til 44 år i 2017-2021, mens gennemsnitsalderen for mandlige drabsofre er uforandret (Thomsen, Leth et al. 2019).

På samme måde er gennemsnitsalderen for kvindelige gerningspersoner steget fra 35 år i perioden 1992-2016 til 42 år i 2017-2021. Det forholder sig anderledes for mandlige gerningspersoner, hvor gennemsnitsalderen er faldet fra 36 år til 34 år (Thomsen, Leth et al. 2019).. Det bemærkes, at antallet af kvindelige gerningspersoner er så lavt, at ændringerne i gennemsnitsalderen kan være mere eller mindre tilfældige.

Tabel 6

Aldersgennemsnit* blandt mandlige og kvindelige ofre for og gerningspersoner til drab, gerningsår 2017-2021.

	Ofre	Gerningspersoner
Mænd	37 år	34 år
Kvinder	44 år	42 år
I alt	39 år	34 år

*Alder opgjort på gerningstidspunktet. Aldersgennemsnittet er afrundet til nærmeste hele år.

4.3

Herkomst

Majoriteten af drabs ofre og gerningspersoner til drab begået i perioden 2017-2021 er af dansk oprindelse, jf. tabel 7, mens 20 pct. af ofrene og gerningspersonerne er indvandrere, og henholdsvis 16 og 15 pct. er efterkommere.¹³ Personer uden dansk CPR-nummer indgår ikke i den danske befolkning og kan omfatte asylansøgere, turister og personer uden lovligt ophold i Danmark. De resterende ofre og gerningspersoner falder i denne kategori, henholdsvis 3 og 7 pct.

Tabel 7

Herkomst blandt ofre for og gerningspersoner til drab, gerningsår 2017-2021.

	Ofre		Gerningspersoner	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Dansk oprindelse	137	61 %	145	58 %
Indvandrer	44	20 %	50	20 %
Efterkommer	36	16 %	36	15 %
Uden dansk CPR-nummer	6	3 %	17	7 %
I alt	223	100 %	248	100 %

Blandt de 80 ofre, som er enten indvandrere eller efterkommere, har 67 ofre ikke-vestlig baggrund (30 pct. af alle ofrene), mens 13 ofre har vestlig baggrund (6 pct. af alle ofrene).¹⁴ Blandt de 86 gerningspersoner, som er enten indvandrere eller efterkommere, har 79 gerningspersoner ikke-vestlig baggrund (32 pct. af alle gerningspersonerne), mens 7 gerningspersoner har vestlig baggrund (3 pct. af alle gerningspersonerne).

¹³ I undersøgelsen anvendes Danmarks Statistiks definition af herkomst, hvor indvandrere er personer født i udlandet, og hvor ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. I tilfælde hvor der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er født i udlandet, opfattes personen også som indvandrer. Efterkommere er født i Danmark, og ingen af forældrene er både danske statsborgere og født i Danmark. Hvis der ikke findes oplysninger om nogen af forældrene, og personen er udenlandsk statsborger, opfattes personen også som efterkommer. Personer med dansk oprindelse er personer – uanset fødested – der har mindst én forælder, som både er dansk statsborger og født i Danmark (DST 2023).

¹⁴ Opdelingen i ikke-vestlige og vestlige efterkommere og indvandrere er baseret på Danmarks Statistiks definition. Vestlige lande omfatter her EU-landene samt Andorra, Island, Liechtenstein, Monaco, Norge, San Marino, Schweiz, Storbritannien, Vatikanstaten, Canada, USA, Australien og New Zealand. Ikke-vestlige lande omfatter alle øvrige lande (DST 2023).

En sammenligning mellem herkomstfordelingen i indeværende undersøgelse og i den danske befolkning viser, at i perioden 2017-2021 var 86 pct. af befolkningen af dansk oprindelse, mens henholdsvis 10 og 3 pct. var indvandrere og efterkommere. Indvandrere og efterkommere er således overrepræsenterede blandt både drabsofre og gerningspersoner til drab set i forhold til deres andel i befolkningen.¹⁵ For efterkommere bemærkes det dog, at denne befolkningsgruppe gennemsnitligt set er yngre end resten af befolkningen, og at udsathed og kriminalitetsrisikoen er størst blandt unge.¹⁶

Det er desuden undersøgt, om der er sammenfald mellem offerets og gerningspersonens herkomst i de tilfælde, hvor der er identificeret en gerningsperson. Er offeret af dansk oprindelse, er gerningspersonen det også i 83 pct. af tilfældene. Er offeret indvandrer eller efterkommer, er gerningspersonen det også i 64 pct. af tilfældene. Dette betyder, at hvis offeret er af dansk oprindelse, er der større sandsynlighed for, at gerningspersonen også er af dansk oprindelse, end det ses for drab generelt. Tilsvarende gælder, hvis offeret er indvandrer eller efterkommer. Lignende resultater er fundet i andre Vesteuropæiske lande (UNODC 2019a).

Sammenlignes andelen af ofre og gerningspersoner i de tre herkomstgrupper med tilsvarende andele i Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 ses det, at andelen af personer med dansk oprindelse er mindre blandt både ofre og gerningspersoner i 2017-2021 end i 2012-2016. Omvendt er andelen af efterkommere større i 2017-2021, særligt blandt ofrene for drab. Dette gælder også, når analysen alene inkluderer oplysninger om drab, hvor mindst en gerningsperson er dømt for drabet, jf. afgrænsningen i den tidligere undersøgelse (Okholm 2020) beskrevet i afsnit 2.5. Hvad angår indvandrere og personer uden dansk CPR-nummer ses ingen markante ændringer.

¹⁵ I denne sammenligning er herkomstfordelingen i indeværende undersøgelse udregnet eksklusive personer uden dansk CPR-nummer. Overrepræsentationen er statistisk signifikant på et 5 pct. signifikansniveau.

¹⁶ For flere oplysninger om kriminalitet og herkomst henvises til udgivelsen "Kriminalitet og herkomst 2021" (Justitsministeriet 2023).

4.4

Gerningssted

I 2017-2021 blev 58 pct. af samtlige drab begået i en privat bolig, herunder oftest i offerets og gerningspersonens fælles bolig eller i offerets bolig, jf. tabel 8.¹⁷ 26 pct. af drabene blev begået på en vej, gade, i offentlig transport eller et lignende offentligt sted, mens 5 pct. blev begået i en park, skov eller i et lignende område. De resterende typer af gerningssteder optræder hver især mindre hyppigt.

Tabel 8

Type af gerningssted for drab, gerningsår 2017-2021.

	Antal	Andel
Privat bolig i alt	129	58 %
- Herunder fælles bolig	52	23 %
- Gerningspersonens bolig	23	10 %
- Offerets bolig	44	20 %
- Anden persons private bolig (ikke gerningsperson eller offer)	10	4 %
Institution/bosted mv.	5	2 %
Inde i privat køretøj	3	1 %
Park, skov eller lignende	11	5 %
Butik, restaurant eller andet sted for fornøjelse	4	2 %
Vej, gade, offentlig transport eller lignende offentligt sted	59	26 %
Arbejdsplads	4	2 %
Andet	4	2 %
Ukendt	4	2 %
I alt	223	100 %

I Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 (hvor hovedparten af drabene er begået i 2012-2016) er en større andel af drabene begået i en privat bolig, nemlig 64 pct. (Okholm 2020). Forskellen forsvinder, hvis analysen i indeværende undersøgelse – ligesom den tidligere – alene inkluderer drab, hvor mindst en gerningsperson er dømt for drabet.

¹⁷ Kategorien "Privat bolig i alt" omfatter også udendørsarealer, der hører til boligen, f.eks. haven.

I Sverige blev ligeledes mere end halvdelen (53 pct.) af drabene i perioden 2014-2017 begået i en privat bolig (Brå 2019), mens 22 pct. blev begået på en gade, vej, i offentlig transport eller lignende offentligt sted, og 8 pct. blev begået i en park, skov eller i et lignende område (Brå 2019).

Anden vesteuropæisk forskning viser, at drab, der er begået i private omgivelser, oftere end andre drab bliver opklaret (Liem, Suonpää et al. 2019).

4.5 Gerningstidspunkt

En analyse af drabenes gerningstidspunkt viser, at der bliver begået drab på alle tidspunkter af døgnet, men at den største andel bliver begået om aftenen, dvs. i tidsrummet fra kl. 18.00 til midnat, jf. tabel 9.

Tabel 9

Gerningstidspunkt for drab, gerningsår 2017-2021.

	Antal	Andel
Morgen (kl. 06.00-11.59)	37	17 %
Eftermiddag (kl. 12.00-17.59)	50	22 %
Aften (kl. 18.00-23.59)	70	31 %
Nat (kl. 00.00-05.59)	50	22 %
Ukendt	16	7 %
I alt	223	100 %

Tidligere undersøgelser af drab i Danmark samt en undersøgelse af drab i Sverige, Finland og Nederlandene i perioden 2003-2006 viser ligeledes, at der bliver begået flest drab i aften- og nattetimerne (Granath, Hagstedt et al. 2011, Okholm 2020, Thomsen 2020). Sammenlignes gerningstidspunktet for drab begået i Danmark i 2012-2016 og 2017-2021 ses det dog, at andelen af drab begået i aften- og nattetimerne er faldet (Okholm 2020). Denne forskel kan ikke forklares med, at der er anvendt forskellige afgrænsninger af drab i de to undersøgelser, jf. afsnit 2.5.

De tidligere undersøgelser af drab i Danmark samt undersøgelsen af drab i Sverige, Finland og Nederlandene viser desuden, at risikoen for drab er størst fredag og lørdag. Dette ser imidlertid ud til at have ændret sig, da de drab, der er begået i Danmark i 2017-2021, fordeler sig mere jævnt over ugedagene.

4.6

Drabsmetode

Tabel 10 viser antallet af ofre for drab i 2017-2021, der blev dræbt ved skud, skarp vold (primært kniv), stump vold (slag, spark eller stumpe genstande), kvælning (herunder også tilfælde, hvor offeret blev druknet) eller på anden vis. Som det fremgår af tabellen, er skarp vold den hyppigst forekommende drabsmetode af de nævnte, da den blev anvendt i 42 pct. af drabene. Den næsthypigste drabsmetode er ved brug af skydevåben, som blev anvendt i 21 pct. af drabene. I 15 pct. af drabene er drabsmetoden stump vold. Af disse drab er knap halvdelen begået med et stumt våben eller objekt (6 pct. af alle drab), mens de resterende er begået uden, f.eks. ved slag, spark og/eller ved at trampe på offeret (9 pct. af alle drab). 13 pct. af drabene er sket ved kvælning, mens 4 pct. er sket ved brug af en anden metode end de nævnte. I de resterende 4 pct. af drabene er drabsmetoden ukendt.

Tabel 10

Drabsmetode, gerningsår 2017-2021.

	Antal	Andel
Skydevåben	47	21 %
Skarp vold	93	42 %
Stump vold	34	15 %
Kvælning	29	13 %
Andet	10	4 %
Ukendt	10	4 %
I alt	223	100 %

Skarp vold var også i perioden 1992-2016 den mest udbredte enkeltstående drabsmetode (Thomsen 2020), men andelen af drab begået ved brug af skarp vold er blevet endnu større med tiden, da 42 pct. af drabene i 2017-2021 sammenlignet med 33 pct. af drabene i 1992-2016 blev begået ved denne metode. Til gengæld er andelen af drab ved kvælning og stump vold blevet mindre, da henholdsvis 13 og 15 pct. af drabene i 2017-2021 blev begået på disse måder, sammenlignet med 18 og 22 pct. af drabene i 1992-2016.

Andelen af drab begået med skydevåben er næsten identisk i perioderne 1992-2016 og 2017-2021 (Thomsen, Leth et al. 2021). Fokuseres alene på drab begået med skydevåben i de to femårige perioder, 2012-2016 og 2017-2021, er både antallet og andelen ligeledes stort set identiske (henholdsvis 46 og 47 drab og 21 pct. i begge perioder) (Thomsen 2020).

Sammenlignet med Sverige er andelen af drab begået med skydevåben markant mindre i Danmark. I perioden 2017-2021 udgjorde skuddrab 39 pct. af alle drab i Sverige. I 2022 udgjorde skuddrabene hele 54 pct. (Brå 2023).

Både i Danmark og i Sverige er ofrene for skuddrab ofte mænd (Thomsen 2020, Brå 2023). I Danmark var 87 pct. af ofrene for drab begået med skydevåben i 2017-2021 mænd. Kvælning derimod er den eneste drabsmetode i Danmark i 2017-2021, hvor andelen er kvindelige ofre er størst. I 2017-2021 var 59 pct. af ofrene for drab ved kvælning kvinder.

4.7 Relation mellem offer og gerningsperson

Tabel 11 viser antallet af drab i perioden 2017-2021 fordelt efter relationen mellem offeret og gerningspersonen. Relationen angiver, hvad offeret var til gerningspersonen på drabstidspunktet. I tilfælde med flere gerningspersoner angår relationen den primære gerningsperson.¹⁸

Tabel 11

Relation mellem ofre for og gerningspersoner til drab (offeret er "x" til gerningspersonen), gerningsår 2017-2021.

	Antal	Andel
Nære relationer i alt	81	36 %
- Herunder partner/ekspartner	46	21 %
- Forælder	9	4 %
- Barn	18	8 %
- Andet familie	8	4 %
Bofælle (ikke partner eller familie)	2	1 %
Nabo mv.	8	4 %
Afhængighedsforhold, herunder læge/patient, lærer/elev mv.	4	2 %
Ven/langt bekendtskab	39	17 %
Perifert bekendtskab (ikke venner)	32	14 %
Nyt bekendtskab (kendt i mindre end 24 timer)	5	2 %
Fremmed (ingen tidligere relation)	17	8 %
Seksuel rival	5	2 %
Ukendt	30	13 %
I alt	223	100 %

¹⁸ Se fodnote i afsnit 4.2 for en definition af den primære gerningsperson.

Samlet set er godt en tredjedel af drabene begået i nære relationer: 21 pct. af ofrene var partner/ekspartner til gerningspersonen på gerningstidspunktet, 8 pct. af ofrene var barn til gerningspersonen, og 4 pct. af ofrene var henholdsvis forælder og andet familie til gerningspersonen.

Tabellen viser desuden, at offeret i 17 pct. af drabene var en ven eller et længerevarende bekendtskab til gerningspersonen, mens 14 pct. af ofrene placerer sig i kategorien ”perifert bekendtskab (ikke venner)”, dvs. at offeret og gerningspersonen vidste, hvem hinanden var, men at de ikke kan betegnes som venner. For at blive placeret i sidstnævnte kategori skal offeret og gerningspersonen have kendt hinanden i mindst 24 timer.

De øvrige relationer er mindre hyppigt forekomne, mens der i 8 pct. af drabene ikke var nogen relation mellem offeret og gerningspersonen forud for drabet. De kendte ikke hinanden.

I 13 pct. af drabene er relationen mellem offeret og gerningspersonen ukendt.

Andelen af drab i nære relationer er faldet fra 49 pct. i 2012-2016 til 36 pct. i 2017-2021 (Okholm 2020).¹⁹ Forskellen ser ud til at skyldes et fald i andelen af drab begået på en forælder, et barn eller andet familie, mens andelen af partnerdrab er stort set uændret, se afsnit 5.2 for en nærmere analyse af partnerdrab.

I et internationalt og europæisk perspektiv udgør drab i nære relationer en markant mindre andel ud af alle drab – henholdsvis 18 pct. og 24 pct. i 2017 – end i Danmark, hvor andelen som nævnt var 36 pct. i perioden 2017-2021 (UNODC 2019b). Hertil kan det tilføjes, at en mere nylig global undersøgelse af drab viser, at drab i nære relationer i 2021 udgør 19 pct. af alle drab internationalt (UNODC 2023b).²⁰

4.8

Motiv

I dette afsnit belyses gerningspersonernes motiver til at begå drab. Der fokuseres på hovedmotivet til de enkelte drab, vel vidende at der kan være flere motiver til drabene. Det bemærkes, at analysen af motiver er forbundet med større usikkerhed end opgørelser af eksempelvis gerningstidspunkt og drabsmetode, idet analysen af motiver indebærer en fortolkning af oplysningerne i det indhentede sagsmateriale. I nogle sager har gerningspersonen selv udtalt sig om motivet, men dette udelukker ikke, at der kan have været andre

¹⁹ Havde indeværende undersøgelse alene omfattet drab, hvor mindst en gerningsperson var dømt for drabet, jf. afgrænsningen i Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 beskrevet i afsnit 2.5, havde forskellen i andelen af drab i nære relationer været stort set uforandret.

²⁰ Det bemærkes, at der i den seneste rapport om drab fra UNODC ikke er angivet en fordeling af drabs situationelle kontekst for Europa særskilt, hvori drab med ukendte situationelle kontekster er inkluderet. Derfor er det ikke muligt at oplyse en andel for Europa, som er sammenlignelig med den i brødteksten oplyste andel af drab i nære relationer internationalt. De oplysninger, der er tilgængelige angående fordelingen af situationelle kontekster for drab i Europa, er endvidere behæftet med væsentlig usikkerhed.

motiver til drabet. Andre gange er motivet fortolket af personer involveret i drabssagen (vidner, efterforskere mv.), ligesom der er tilfælde, hvor motivet til drabet er ukendt. Ligeledes bemærkes det, at indeværende afsnit omfatter samtlige drab begået i undersøgelsesperioden. Dermed omfatter analysen af motiv både drab med dømte gerningspersoner, drab med formodede gerningspersoner og drab, hvortil der ikke er inkluderet oplysninger om en gerningsperson i undersøgelsen.

Tabel 12 angiver for hvert drab begået i perioden 2017-2021 den primære gerningspersons *hovedmotiv* til at begå drabet.²¹

Tabel 12

Drab fordelt efter den primære gerningspersons hovedmotiv til drabet, gerningsår 2017-2021.

	Antal	Andel
Hævn	29	13 %
Psykisk sygdom	29	13 %
Stofrelateret motiv	15	7 %
Ærekrænkelser*	15	7 %
Separation (fra partner)	14	6 %
Forsvar af eller rivalisering over ejendom	10	4 %
Kriminelt med fokus på økonomisk gevinst	9	4 %
Selvforsvar og beskyttelse af slægtninge/venner	8	4 %
Jalousi	7	3 %
Seksuel tilfredsstillelse	2	1 %
Gerningsperson er tilskyndet eller betalt af tredjepart	2	1 %
Andet motiv	31	14 %
Ukendt motiv	52	23 %
I alt	223	100 %

*Ærekrænkelser omfatter både situationelle konflikter, hvor der sker ansigtstab, og kulturelt betingede æresdrab.

Et af de hyppigst forekommende hovedmotiver til drab er *hævn*, som er hovedmotivet i 13 pct. af drabene (29 drab).

²¹ Kodningen er baseret på EHM's kategorier for hovedmotiv (Granath, Liem et al. 2021). I tabel 12 er nogle af hovedmotiverne samlet i mere overordnede kategorier for at øge antallet af drab i kategorierne.

Psykisk sygdom er ligeledes hovedmotivet i 13 pct. af drabene (29 drab), hvilket skal forstås således, at psykisk sygdom hos gerningspersonen anses for at være hovedårsagen til, at personen begik drabet. Drabene i denne kategori er begået af gerningspersoner, som er omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 1 pkt. (psykisk syg), straffelovens § 16, stk. 1, 3. pkt. (forbigående og abnorm rus), eller – såfremt de ikke har modtaget en dom – personer, som i det øvrige sagsmateriale er beskrevet som værende psykisk syge på gerningstidspunktet.

De øvrige hovedmotiver til drab er langt mindre hyppigt forekomne. Hovedmotivet *stofrelateret motiv* forekommer i 7 pct. af drabene (15 drab). Denne kategori omfatter alle motiver, der relaterer sig til narkotika, hvilket særligt indebærer økonomiske forhold relateret hertil, herunder f.eks. inddrivelse af og konflikter relateret til gæld for køb af narkotika. Kategorien omfatter desuden ”rip-deals”/”rulleforretninger”, hvor et offer mødes med gerningspersonen/gerningspersonerne for at sælge narkotika, hvorefter offeret dræbes samt frarøves stofferne.

Af tabel 12 fremgår ligeledes, at *ærekrænkelse* er hovedmotivet i 7 pct. af drabene (15 drab). Denne kategori omfatter tilfælde, hvor drabet er motiveret af situationelle konflikter, hvori gerningspersonen taber ansigt eller oplever en disrespekt fra offeret (11 drab). Kategorien omfatter desuden tilfælde, hvor drabet er mere kulturelt motiveret, og hvor drabet dermed begås, fordi gerningspersonen oplever, at pågældendes egen eller familiens ære er blevet krænket (4 drab).

Hovedmotivet *separation (fra partner)* forekommer i yderligere 6 pct. af drabene (14 drab).

I 14 pct. af drabene (31 drab) er hovedmotivet et andet end dem, der er oplyst i tabel 12. For en stor del af disse drabs vedkommende ses motivet at være forskellige typer af trivielle konflikter mellem offer og gerningsperson. I enkelte af disse drab er motivet desuden relateret til konflikter om samvær med børn, mens andre omhandler, at gerningspersonen begår drabet efter at have oplevet økonomisk ruin.

Sluttelig kan det nævnes, at hovedmotivet er ukendt i knap en fjerdedel af de drab, der er begået i 2017-2021. At så stor en andel er ukendt, betyder samtidig, at de øvrige hovedmotiver kan gøre sig gældende i en noget større andel af sagerne end angivet.

En analyse af hovedmotiv og offerets køn viser, at det hyppigst forekommende hovedmotiv til drab på mænd er hævn, mens de hyppigst forekommende hovedmotiver til drab på kvinder er separation og psykisk sygdom. Den tidligere undersøgelse af drab i Danmark i perioden 1992-2016 viser ligeledes, at separation og psykisk sygdom er blandt de hyppigste motiver/årsager til, at kvinder bliver slået ihjel (Thomsen 2020).

I Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020, hvori størstedelen af drabene er begået i 2012-2016, var motivkategorierne *hævn* og *psykisk sygdom* ligeledes blandt de hyppigst forekommende (Okholm 2020). Hertil kan dog nævnes, at analysen af motiv foretaget i rapporten fra 2020 blev baseret på en anden opgørelsesmetode, end det er tilfældet i indeværende undersøgelse. I den tidligere rapport kunne der være noteret flere forskellige motiver for hvert drab, hvorfor der ikke blev foretaget en vurdering af, hvad der var hovedmotivet for det enkelte drab.

Det bemærkes desuden, at andelen af drabene, der har et ukendt motiv, er væsentligt større i indeværende undersøgelse end den tilsvarende andel i Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020. En del af forklaringen er, at den tidligere undersøgelse alene omhandler drab, hvor mindst en gerningsperson er dømt for drabet, mens nærværende undersøgelse inkluderer samtlige drab begået i undersøgelsesperioden.

4.9 Planlægning af drab

Nogle drab er planlagte, mens andre sker i affekt. Dette afsnit omhandler forskellige indikationer på, at gerningspersonerne har planlagt de enkelte drab.

Analysen er inspireret af et studie af partnerdrab mod kvinder, hvori der argumenteres for, at der for denne type af drab sker en udvikling i relationen mellem offer og gerningsperson i otte trin. Det syvende trin, som er trinnet lige inden drabet, omhandler, at gerningspersonen planlægger drabet (Monckton-Smith 2020). I indeværende undersøgelse dækker ”planlægning”, at gerningspersonen har 1) foretaget internetsøgninger, der indikerer, at vedkommende planlægger at begå drab, 2) anskaffet sig eller forsøgt at anskaffe sig remedier til at begå drab, 3) talt med andre om sine overvejelser om at begå drabet og/eller 4) rekonosceret områder, hvor drabet kan finde sted, eller hvor liget kan skaffes af vejen. For hver enkelt af disse tegn på planlægning har det i materialet til denne undersøgelse været muligt at angive, at der er sikre tegn på, at det har fundet sted, at der er indikationer på, at det har fundet sted, at det ikke har fundet sted, eller at det er uvist, om det har fundet sted. Det er i den forbindelse vigtigt at bemærke, at analysen er baseret på oplysninger fra hovedsageligt domsudskrifter, og at det ikke vides med sikkerhed, om disse domsudskrifter i alle tilfælde indeholder samtlige relevante oplysninger i forhold til at vurdere, om drabet var planlagt eller ej.

Analysen viser, at der i knap en fjerdedel af drabene findes *sikre tegn* eller *indikation* på, at gerningspersonen havde planlagt drabet. I 12 pct. af drabene findes der *sikre tegn* på, at gerningspersonen havde planlagt drabet. De hyppigst forekommende tegn på planlægning af drabet er, at gerningspersonen har anskaffet sig eller forsøgt at anskaffe sig remedier til at begå drabet, og at gerningspersonen har talt med andre om (muligvis) at begå drabet.

4.10 Drabenes relation til narkotika

I 2018 udarbejdede EHM en supplerende kodemanual med det formål at få mere viden om drab relateret til narkotika og narkotikakriminalitet (Leiden University 2018). Til brug for indeværende rapport har Justitsministeriet registreret oplysninger fra den supplerende kodemanual om drabene.

I EHM's supplerende kodemanual kan et drab være relateret til narkotika på tre forskellige måder:

- 1) Psykofarmakologisk drab: Drabet sker, mens enten gerningspersonen, offeret eller begge parter er påvirkede af narkotika. Nogle personer kan blive ophidsede, irrationelle og kan udvise voldelig adfærd ved kortere eller længere tids brug af narkotika (Goldstein 1985,

Leiden University 2018). Den ændrede adfærd kan øge risikoen for at begå drab og for at blive dræbt (Goldstein 1985). Der behøver dog ikke være en årsagssammenhæng mellem påvirkningen og drabet, for at et drab registreres som psykofarmakologisk (Leiden University 2018) Psykofarmakologiske drab omfatter således alle drab, hvor gerningspersonen og/eller offeret er påvirkede af narkotika.

- 2) Økonomisk kompulsivt drab: Drabet er motiveret af et dyrt misbrug, herunder at skaffe sig adgang til narkotika eller penge til at købe narkotika. Økonomisk kompulsive drab omfatter bl.a. røveridræb, hvor der stjæles narkotika eller penge til at købe narkotika, i begge tilfælde til eget forbrug (Goldstein 1985, Leiden University 2018).
- 3) Systemisk drab: Sådanne drab er relateret til aggressive interaktioner i det marked, hvor narkotika distribueres og forbruges (Goldstein 1985, Leiden University 2018). Systemiske drab omfatter bl.a. drab som følge af konflikter om områder, hvor der handles narkotika, drab, hvor en person, der sælger narkotika, frarøves narkotika ("rulleforretning"/"rip-deal"²²), og drab som straf for ikke at betale en narkotikagæld (Goldstein 1985).

I tabel 13 præsenteres antallet af drab, der ud fra de tilgængelige oplysninger om drabet kan betegnes som henholdsvis psykofarmakologiske, økonomisk kompulsive og systemiske drab. De tre kategorier er ikke gensidigt udelukkende, dvs. at et drab, der har fundet sted i forbindelse med en konflikt om det illegale marked, og hvor gerningspersonen til drabet var påvirket af narkotika, er kategoriseret som et systemisk drab og et psykofarmakologisk drab. Tabellen viser ligeledes, om drabene er omfattet af mindst én af de tre nævnte typer.

Tabel 13

Psykofarmakologisk, økonomisk kompulsive og systemiske narkotikarelaterede drab, gerningsår 2017-2021.

	Psykofarmakologisk drab		Økonomisk kompulsivt drab		Systemisk drab		Relateret til mindst én af de tre typer	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	73	33 %	1	0,4 %	26	12 %	89	40 %
Nej/ukendt	150	67 %	222	100 %	197	88 %	134	60 %
I alt	223	100 %	223	100 %	223	100 %	223	100 %

En tredjedel af de drab, der er begået i Danmark i 2017-2021, kan betegnes som psykofarmalogiske drab, idet gerningspersonen og/eller offeret var påvirkede af narkotika på

²² Forskellen på systemiske "rulleforretninger"/"rip-deals" og økonomisk kompulsive drab er, at systemiske "rulleforretninger"/"rip-deals" handler om muligheden for selv at tjene penge på videresalg af narkotika, mens baggrunden for økonomisk kompulsive drab er stoffer til eget forbrug.

gerningstidspunktet, eller fordi gerningspersonen længere tid forud for drabet havde indtaget narkotika, som udløste en psykose, der resulterede i drabet.²³

Økonomisk kompulsive drab er ifølge materialet de mest sjældne, da kun 0,4 pct. af drabene svarende til et enkelt drab er registreret som et sådant.

12 pct. af drabene kan betegnes som systemiske, hvilket som nævnt vil sige, at de på den ene eller andet måde er relateret til konflikter i kriminelle miljøer vedrørende narkotikamarkedet.

Samlet set kan 40 pct. af drabene betegnes som værende relateret til narkotika på mindst én af de tre nævnte måder. Dette er muligvis en underestimering, da de resterende 60 pct. af drabene omfatter tilfælde, hvor det er ukendt, om drabet var relateret til narkotika.

Det Europæiske Overvågningscenter for Narkotika og Narkotikamisbrug (EMCDDA)²⁴ udgav i 2019 et pilotstudie med udgangspunkt i EHM-data om psykofarmakologiske, økonomisk kompulsive og systemiske drab i Finland (2014-2015), Nederlandene (2012-2016) og Sverige (2013-2014) (European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction 2019). I studiet findes en større andel *psykofarmakologiske* drab i Finland og Sverige end indeværende undersøgelse finder i Danmark, mens andelen i Nederlandene er mindre. Til gengæld lader det til, at *systemiske* drab er mere udbredte i Nederlandene end i Finland og Sverige samt i forhold til, hvad indeværende undersøgelse finder for Danmark, hvor denne andel drab er mere på niveau. Studiet viser også, at *økonomisk kompulsive* drab er relativt sjældne i alle tre lande, ligesom det er tilfældet i Danmark. Det bemærkes dog, at andelen af drab, hvor oplysningen er ukendt, varierer mellem landene, og at resultatet derfor skal tolkes varsomt. Det skal herudover bemærkes, at der i studiet anvendes forskellige periodeafgrænsninger for drabene i Finland, Nederlandene og Sverige, jf. ovenfor, som alle tre ligger forud for periodeafgrænsningen i Danmark, og at der kan være sket ændringer i de tre lande siden.

4.11

Særligt om gerningspersoner til drab

4.11.1

Rusmiddelpåvirkning og -misbrug

I det dette afsnit belyses gerningspersonernes påvirkning og misbrug af rusmidler på det tidspunkt, hvor de begik drab. Med påvirkning menes, at gerningspersonen var under påvirkning af alkohol eller narkotika på gerningstidspunktet. Med misbrug menes, at gerningspersonen på gerningstidspunktet og i tiden op til drabet havde et hyppigt og afhængighedspræget forbrug af alkohol eller narkotika. Oplysningerne stammer i de fleste tilfælde fra personundersøgelser og mentalerklæringer fra domsudskrifter, hvoraf det fremgår, at personen har en konstateret afhængighed, eller fra vidneforklaringer.

²³ Dette gælder både ulovlige euforiserende stoffer samt medicin, som tages i større doser eller med hyppigere frekvens end ordineret af en læge.

²⁴ European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction

Det ses af tabel 14, at andelen af gerningspersonerne, der var påvirkede af alkohol og narkotika på gerningstidspunktet, er nogenlunde lige stor (henholdsvis 29 og 30 pct.). Gerningspersonerne kan ligeledes have været påvirket af både alkohol og narkotika, hvilket ifølge de tilgængelige oplysninger om drabene var tilfældet for 15 pct. af gerningspersonerne. Samlet set var 44 pct. af gerningspersonerne påvirket af rusmidler, da drabet fandt sted.

Tabel 14

Vurderet påvirkning på gerningstidspunkt af alkohol og narkotika blandt gerningspersoner til drab, gerningsår 2017-2021.

	Alkohol (påvirket)		Narkotika (påvirket)		Alkohol og/eller narkotika (påvirket)	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	73	29 %	75	30 %	110	44 %
Nej	130	52 %	141	57 %	93	38 %
Ukendt	45	18 %	32	13 %	45	18 %
I alt	248	100 %	248	100 %	248	100 %

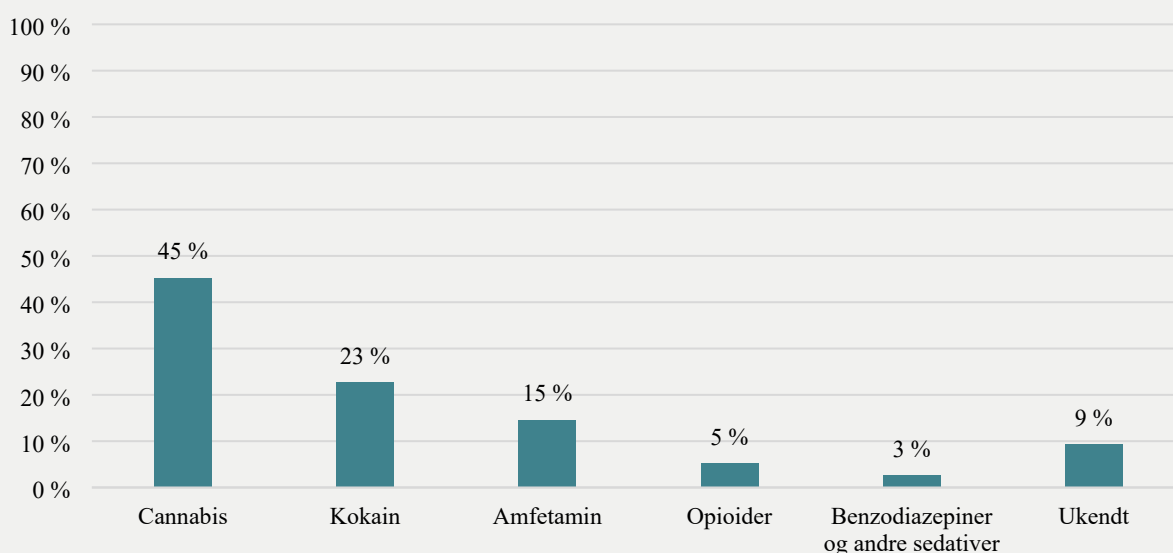
Tallene er forbundet med en vis usikkerhed, da det i flere tilfælde ikke har været muligt at fastslå med sikkerhed, om gerningspersonen var påvirket på gerningstidspunktet, hvilket særligt gælder i tilfælde, hvor der går langt tid fra drabet sker, til gerningspersonen bliver anholdt. Antallet af påvirkede er derfor muligvis underestimeret. Desuden kan det i nogle tilfælde være vanskeligt at bestemme, om en gerningsperson har et hyppigt forbrug eller et egentligt misbrug af rusmidler. Sluttelig bemærkes det, at der oftest er flere oplysninger om gerningspersonens påvirkning og misbrug af rusmidler i de drabssager, hvor der er faldet dom.

I Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020, der alene inkluderer drab, hvor mindst én gerningsperson er dømt for drabet, var 48 pct. af gerningspersonerne påvirkede af rusmidler på gerningstidspunktet (Okholm 2020). Denne lidt større andel kan skyldes, at det i en større andel af drabene i indeværende rapport er ukendt, om gerningspersonen var påvirket af alkohol og/eller narkotika på gerningstidspunktet, hvilket skal ses i kontekst af, at der ikke findes domsudskrifter for alle drab inkluderet i denne undersøgelse, som der gjorde i den tidligere.

I figur 3 er de gerningspersoner, der var påvirkede af narkotika, fordelt efter den type af narkotika, de var påvirkede af på gerningstidspunktet.²⁵ Cannabis er det narkotikum, som de stofpåvirkede gerningspersoner hyppigst var påvirkede af på gerningstidspunktet, idet det gælder for 45 pct. af de stofpåvirkende gerningspersoner, svarende til 14 pct. af samtlige gerningspersoner til drab. Kokain og amfetamin er de næsthøjest forekomne stoffer, da henholdsvis 23 pct. og 15 pct. af de stofpåvirkede gerningspersoner (svarende til 7 og 4 pct. af samtlige gerningspersoner) var påvirkede deraf. Påvirkning af opioider, benzodiazepiner og andre sedativer ser ud til at forekomme mindre hyppigt hos gerningspersoner til drab, og for 9 pct. af de narkotikapåvirkede gerningspersoner har det ikke været muligt ud fra materialet til undersøgelsen at afgøre, hvilken type narkotika gerningspersonen havde indtaget.

Figur 3

Stofpåvirkede gerningspersoner til drab fordelt efter det narkotikum, de var påvirkede af på gerningstidspunktet, gerningsår 2017-2021.

Betragtes i stedet misbrug, indikerer tabel 15, at misbrug af narkotika forekommer hyppigere end misbrug af alkohol blandt gerningspersoner til drab. Det skal dog bemærkes, at det for godt en femtedel af gerningspersonerne er ukendt, om de var misbrugere på gerningstidspunktet og i så fald af hvad. Det fremgår også, at 41 pct. af gerningspersonerne til drab var misbrugere af alkohol og/eller narkotika på gerningstidspunktet, mens en uddybende analyse viser, at 1 ud af 10 var misbrugere af både alkohol og narkotika.

²⁵ I de tilfælde, hvor gerningspersonen var påvirket af mere end én type, er det narkotikum valgt, som det vurderes, gerningspersonen var mest påvirket af.

Tabel 15

Vurderet misbrug af alkohol og narkotika blandt gerningspersoner til drab på gerningstidspunkt, gerningsår 2017-2021.

	Alkohol (misbrug)		Narkotika (misbrug)		Alkohol og/eller narkotika (misbrug)	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Ja	46	19 %	73	29 %	101	41 %
Nej	149	60 %	122	49 %	95	38 %
Ukendt	53	21 %	53	21 %	52	21 %
I alt	248	100 %	248	100 %	248	100 %

I Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 er det 45 pct. af gerningspersonerne til drab, der vurderes at være misbrugere på gerningstidspunktet (Okholm 2020). Denne større andel kan skyldes, at det i relativt flere af drabene i indeværende rapport er ukendt, om gerningspersonen var misbruger på gerningstidspunktet eller ej, hvilket også her skal ses i kontekst af, at der ikke findes domsudskrifter for alle drab inkluderet i denne undersøgelse, som der gjorde i den tidligere.

4.11.2

Tidligere kriminalitet

For hver enkelt gerningsperson til drab begået i perioden 2017-2021 er der indhentet oplysninger fra Rigsadvokaten om fældende afgørelser for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og lov om våben og eksplosivstoffer afgjort før drabet/drabene.²⁶ Dataudtrækket fra Rigsadvokaten er suppleret med oplysninger om ganske få tidligere kriminelle forhold med fældende afgørelser fra Det Centrale Kriminalregister, som ikke fremgik af dataudtrækket.²⁷ I det følgende er de kriminelle forhold inddelt i otte forskellige typer af kriminalitet: drab, vold og trusler mv., røveri, seksualforbrydelser,

²⁶ Det bemærkes, at opgørelserne er baseret på tal fra politiets sagsstyringssystem (POLSAS). Opgørelserne er derfor behæftet med en vis usikkerhed, da POLSAS er et journaliserings- og sagsstyringssystem og ikke et egentligt statistiksystem. Opgørelserne er baseret på dynamiske data, hvilket betyder, at opgørelserne ikke er endelige. Således vil der kunne ske ændringer afhængigt af tidspunktet for udtrækket af oplysningerne, idet der f.eks. kan forekomme efterregistreringer. I de få tilfælde, hvor Justitsministeriet ikke er bekendt med den præcise gerningsdato, er indeksdatoen for optællingen af tidligere kriminalitet sat til den 1. i den måned, hvor drabet er begået. Dette er en potentiel kilde til underestimering. Det vurderes dog, at denne underestimering er lille, såfremt den eksisterer. Datamaterialet til tabel 16 er udtrukket den 12. januar 2024.

²⁷ Dette skyldes, at Det Centrale Kriminalregister til sammenligning med POLSAS kan omfatte oplysninger om kriminelle forhold, der er begået længere tilbage i tid.

ejendomsforbrydelser, narkotikakriminalitet, herunder salg og smugling mv. af narkotika og overtrædelse af lov om euforiserende stoffer, øvrig straffelov samt lov om våben og eksplosivstof.

Tabel 16 viser, at 7 ud af 10 gerningspersoner til drab tidligere er dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer. Enkelte gerningspersoner er tidligere dømt for drab (1 pct.), mens 44 pct. er dømt for vold og trusler mv., 15 pct. er dømt for røveri, og 3 pct. er dømt for seksualforbrydelser. Betragtes den ikke-personfarlige kriminalitet er godt halvdelen af gerningspersonerne tidligere dømt for ejendomsforbrydelser, og 45 pct. har modtaget en fældende afgørelse for narkotikakriminalitet. Ydermere har 39 pct. tidligere modtaget en fældende afgørelse for overtrædelse af lov om våben og eksplosivstoffer og en fjerdedel er dømt for overtrædelse af ”øvrige straffelov”, herunder falsk anklage/bevisforvanskelse, uretmæssig besiddelse af mobiltelefon under frihedsberøvelse mv.

Tabel 16

Gerningspersoner til drab med gerningsår 2017-2021 fordelt efter om personerne tidligere er dømt²⁸ for de nævnte typer af kriminalitet.

	Antal	Andel
Drab*	3	1 %
Vold og trusler mv.	110	44 %
Røveri	38	15 %
Seksuualforbrydelser	8	3 %
Ejendomsforbrydelser	133	54 %
Narkotikakriminalitet	111	45 %
Øvrig straffelovskriminalitet	63	25 %
Lov om våben og eksplosivstof	96	39 %
<i>Mindst én af ovenstående</i>	<i>174</i>	<i>70 %</i>
<i>Ingen af ovenstående</i>	<i>74</i>	<i>30 %</i>

*Omfatter her overtrædelse af straffelovens §§ 237 manddrab, 238 barnedrab, 239 drab efter begæring og 246 kvalificeret vold med døden til følge.

Det bemærkes, at nogle af de gerningspersoner, som ikke har nogen tidligere domme, er personer uden dansk CPR-nummer. Disse kan have opholdt sig i Danmark i ganske kort tid, og det vides ikke, om de er tidligere straffet i andre lande.

²⁸ Betegnelsen ”dømt” bruges om både fældende afgørelser truffet ved en domstol samt andre fældende afgørelser, f.eks. bøder udstedt af politiet på gaden.

Dømte gerningspersoners mentaltilstand

I dette afsnit belyses de dømte gerningspersoners mentaltilstand på gerningstidspunktet. Dette sker ud fra oplysninger i domsudskrifterne fra de mentalundersøgelser, der er foretaget for en stor del af gerningspersonerne til drab. Hvis en person er dømt for at have begået flere drab med mere end 24 timer mellem drabene, tæller personen med i opgørelsen flere gange, da vedkommendes mentaltilstand ikke nødvendigvis er den samme ved hvert drab.

En mentalundersøgelse indiceres, hvis sigtede tidligere har modtaget psykiatrisk behandling, eller hvis der i øvrigt er grund til at formode, at den sigtede er sindssyg eller mentalt retarderet. Derudover indiceres en mentalundersøgelse, hvis den strafbare handlingens art eller grovhed giver grund til at formode, at sigtedes mentale tilstand afviger fra normalen. På den baggrund bør en mentalundersøgelse normalt finde sted, når sigtelsen angår drab. De nævnte grunde til at foretage en mentalundersøgelse er dog hverken udtømmende eller bindende, og hvorvidt der skal foretages en mentalundersøgelse beror altid på en samlet vurdering af den sigtede (Rigsadvokaten 2022).

I en mentalundersøgelse foretages en vurdering af, om den pågældende person er omfattet af straffelovens §§ 16 eller 69. Personer omfattet af straffelovens § 16 vurderes på gerningstidspunktet utilregnelige på grund af psykisk sygdom (straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt.), mental retardering (straffelovens § 16, stk. 1, 2. pkt. og straffelovens § 16, stk. 2) eller forbigående, abnorm rus (straffelovens § 16, stk. 1, 3. pkt.) (Justitsministeriet 2022). Gerningspersoner omfattet af straffelovens § 69 angår blandt andet personer med en udtalt personlighedsforstyrrelse, svagtbegavede personer samt personer med følgevirkninger fra alkohol- eller stofmisbrug (Justitsministeriet 2022, Rigsadvokaten 2022). Disse personer betegnes i denne rapport ”mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.”.

Tabel 17 viser, at 6 ud af 10 gerningspersoner er vurderet at være enten mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv. (straffelovens § 69) eller psykisk syge mv. (straffelovens § 16). Knap halvdelen af de dømte gerningspersoner vurderes at høre under straffelovens § 69, mens 13 pct. vurderes at høre under straffelovens § 16. I de resterende tilfælde er der enten 1) ikke gennemført en mentalundersøgelse, 2) gennemført en mentalundersøgelse, som ikke er beskrevet i domsudskrifterne eller 3) gennemført en mentalundersøgelse, hvori gerningspersonen ikke vurderes at have haft en afvigende mentaltilstand i gerningsøjeblikket.

Tabel 17

Personer dømt for drab fordelt efter mentaltilstand i gerningsøjeblikket, gerningsår 2017-2021.

	Antal	Andel
§ 16 – psykisk syge, mentalt retarderede og forbigående, abnorm rus	26	13 %
§ 69 – mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.	96	47 %
Ikke-afvigende/ikke mentalundersøgt/uoplyst	81	40 %
I alt	203	100 %

Det er desuden undersøgt, hvor stor en andel af de dømte gerningspersoner omfattet af straffelovens §§ 16 og 69, som på et tidspunkt forud for drabet har været i kontakt med psykiatrien. Kontakt med psykiatrien omfatter her enhver kontakt til psykiatriske akutmodtagelser/skadestuer, den ambulante psykiatri samt indlæggelser/anbringelser på psykiatriske afdelinger mv. Her er det igen vigtigt at bemærke, at der i det følgende alene er inkluderet oplysninger fra domsudskrifter og dombøger, og at disse ikke nødvendigvis indeholder alle relevante oplysninger om gerningspersonernes eventuelle kontakt til psykiatrien. Det er således muligt, at en større andel af de dømte gerningspersoner end angivet nedenfor har været i kontakt med psykiatrien forud for drabet.

Af de 26 dømte gerningspersoner, som i mentalerklæringer er vurderet til at være omfattet af straffelovens § 16 stk. 1, pkt. 1-3, eller § 16 stk. 2, har mindst 18 personer (svarende til godt to tredjedele) været i kontakt med psykiatrien på et tidspunkt i deres liv forud for drabet. 13 personer (svarende til halvdelen) har tidligere været indlagt/anbragt på en psykiatrisk afdeling.

Af de 96 dømte gerningspersoner, som i mentalerklæringer er vurderet til at være omfattet af straffelovens § 69, har mindst 39 personer (svarende til 41 pct.) været i kontakt med psykiatrien på et tidspunkt i deres liv forud for drabet. I alt 15 dømte gerningspersoner omfattet af straffelovens § 69 (svarende til 16 pct.) har været indlagt/anbragt på en psykiatrisk afdeling.

Samlet set er der således mindst 57 ud af de 122 dømte gerningspersoner (svarende til knap halvdelen), der er omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, pkt. 1-3, § 16, stk. 2, og § 69, som har været i kontakt med psykiatrien på et tidspunkt i deres liv forud for drabet. I alt 4 dømte gerningspersoner havde senest været i kontakt med psykiatrien inden for 24 timer før drabet. "Kontakt med psykiatrien inden for 24 timer" omfatter her tilfælde, hvor gerningspersonen på tidspunktet for drabet enten var indlagt/anbragt på en psykiatrisk afdeling, netop var blevet udskrevet fra en psykiatrisk afdeling eller havde været i kontakt med en psykiatrisk skadestue inden for 24 timer inden drabet.

Sammenlignes resultaterne i tabel 17 med tilsvarende opgørelse fra Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020, ses det, at andelen af dømte gerningspersoner, der er omfattet af straffelovens § 69 er på omtrent samme niveau i de to undersøgelser, mens både andelen og antallet af dømte gerningspersoner, der er omfattet af straffelovens § 16, er væsentligt større/højere i den tidligere undersøgelse (24 pct. og 37 personer) (Okholm 2020).²⁹ Årsagen eller årsagerne til denne forskel kendes ikke. Det skal dog bemærkes, dels at der antalmæssigt set er en forskel på 11 personer på en periode på 5 år, hvilket betyder, at tilfældigheder også kan være af betydning.

Andelen af dømte gerningspersoner, der er omfattet af straffelovens § 16 (psykisk syge, mentalt retarderede og forbigående, abnorm rus), er ligeledes betydeligt mindre i 2017-2021, end hvad der er fundet i et ældre dansk studie. 23 pct. af alle gerningspersoner til drab i København, som i perioden 1959-1983 blev mentalundersøgt, var psykisk syge i gerningsøjeblikket (Gottlieb, Gabrielsen et al. 1987).³⁰ Andelen omfatter ikke mentalt retarderede.

4.11.4

Dømte gerningspersoners strafflængde og sanktionstype

I tabel 18 er de dømte gerningspersoner til drab begået i perioden 2017-2021 fordelt efter, hvilken bestemmelse i straffeloven der er truffet afgørelse efter, samt hvilken strafflængde eller sanktionstype de er idømt. Der indgår oplysninger om 199 gerningspersoner, hvoraf nogle er dømt for flere drab i undersøgelsesperioden. Opgørelsen vedrører således unikke personer modsat opgørelsen af dømte gerningspersoners mentaltilstand på gerningstidspunktet, hvor samme person kan indgå flere gange, selv om personen er idømt én samlet straf eller sanktion for flere drab, hvor der er mere end 24 timer mellem drabene.

Tabel 18 viser ikke overraskende, at størstedelen af de dømte gerningspersoner til drab er dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 om manddrab, mens den næststørste andel er

²⁹ Som supplement til opgørelsen i tabel 17, er der foretaget en opgørelse af gerningspersonernes mentaltilstand på gerningstidspunktet, som udelukkende er baseret på sager, hvori der var faldet dom for overtrædelse af straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab eller § 246 kvalificeret vold med døden til følge, som i højere grad er sammenlignelig med opgørelsen fra Justitsministeriets undersøgelse af drab fra 2020. Denne analyse viser en fordeling af mentaltilstande, som afviger ganske lidt fra fordelingen i tabel 17.

³⁰ 95 pct. af alle gerningspersoner i den omtalte periode blev mentalundersøgt.

dømt for overtrædelse af straffelovens § 246 om kvalificeret vold med døden til følge. En mindre del af gerningspersonerne er dømt for overtrædelse af straffelovens § 245 om kvalificeret vold, og enkelte er dømt efter § 244 om simpel vold.

Tabel 18

Personer dømt for drab fordelt efter straffelovsbestemmelse samt straf­længde (ubetinget fængsel) eller sanktionstype, gerningsår 2017-2021.³¹

	§ 237 manddrab		§ 246 kvalificeret vold m. døden til følge		§ 245 kvalificeret vold		§ 244 simpel vold	
	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel	Antal	Andel
Mindre end 1 år	0	-	0	-	3	25 %	4	100 %
1-4 år	0	-	4	10 %	9	75 %	0	-
5-7 år	0	-	24	60 %	0	-	0	-
8-10 år	3	2 %	8	20 %	0	-	0	-
11-13 år	57	40 %	2	5 %	0	-	0	-
14-16 år	20	14 %	0	-	0	-	0	-
20 år	4	3 %	0	-	0	-	0	-
Livstid	31	22 %	0	-	0	-	0	-
Forvaring	5	3 %	0	-	0	-	0	-
Øvrige foranstaltningsdomme	23	16 %	2	5 %	0	-	0	-
I alt	143	100 %	40	100 %	12	100 %	4	100 %

Tabellen viser også, at de længste straffe er idømt gerningspersoner dømt for manddrab, hvor godt en femtedel (22 pct.) er idømt livsvarigt fængsel. Derudover er en femtedel (20 pct.) af gerningspersonerne dømt for manddrab samlet set idømt tidsbestemte foranstaltninger i form af forvaring³² og øvrige foranstaltningsdomme, hvor der f.eks. er truffet afgørelse om anbringelse på en psykiatrisk afdeling eller på en institution for personer med vidtgående psykiske handicap. De resterende gerningspersoner dømt for manddrab er idømt tidsbestemte straffe på 8 til 20 års ubetinget fængsel.

³¹ Tabellen angår gerningspersoner til drab begået i perioden 2017-2021, som er afgjort i perioden 2017 til juni 2023.

³² En forvaringsdom er en tidsbestemt foranstaltning, der bl.a. kan anvendes over for personer fundet skyldige i drab eller andre alvorlige voldsforbrydelser, og som frembyder nærliggende fare for andres liv, legeme, helbred eller frihed, jf. straffelovens § 70.

Med undtagelse af to gerningspersoner, der begge er idømt en foranstaltningsdom, er samtlige gerningspersoner til drab dømt efter straffelovens §§ 244-246 idømt tidsbegrænsede domme, der strækker sig fra mindre end 1 års ubetinget fængsel til højst 13 års ubetinget fængsel.

Det bemærkes, at flere af de dømte gerningspersoner er fundet skyldige i andre kriminelle forhold end drab i samme dom, og at disse andre forhold kan have påvirket strafudmålingen.

5 Typer af drab

I dette kapitel om typer af drab i Danmark tages der udgangspunkt i EHM's drabstypologi, som indeholder i alt 15 forskellige kategorier. Disse kategorier er beskrevet i boksen nedenfor, hvor kategorierne "røveridrab begået i privat bolig", "røveridrab begået i forretninger" og "røveridrab begået på gaden" dog er behandlet samlet under ét punkt.

1. **Partnerdrab** omfatter drab, hvor offer og gerningsperson var enten kærester/gift eller ekskærester/separeret/skilt på tidspunktet for drabet.
2. **Barnedrab (i familien)** omfatter drab på børn i alderen 1-17 år, som er begået af et familiemedlem til barnet, herunder også stedforældre. Kategoriseringen af barnedrab adskiller sig således fra den juridiske afgrænsning af barnedrab, jf. straffeloven § 238.
3. **Drab på spædbørn** omfatter alle drab på børn yngre end 1 år. Denne kategori omfatter både drab på spædbørn, hvor gerningspersonen er et familiemedlem, og drab hvor gerningspersonen har en anden relation til offeret.
4. **Andet familiedrab** omfatter alle øvrige drab end partnerdrab, barnedrab og drab på spædbørn, hvor offer og gerningsperson var i familie, eller hvor relationen mellem dem havde familielignende karakter.
5. **Drab i kriminelt miljø** omfatter drab, som relaterer sig til 1) organiseret kriminalitet, 2) rocker- og bandekonflikter og/eller 3) narkotikamarkedet, herunder handel mv.
6. **Røveridrab** omfatter drab, som er begået i en situation, hvor gerningspersonen har begået røveri mod offeret. Røveriet kan både være begået i privat beboelse, i en forretning eller på gaden.
7. **Drab i forlængelse af nattelivsvold** indbefatter drab, der er sket i forlængelse af slagsmål i nattelivet eller til fester.
8. **Drab begået af psykisk syg person (ikke familie)** omfatter drab begået af en psykisk syg person, som ikke har en partner- eller familiemæssig relation til offeret. For at et drab hører under denne kategori, skal gerningspersonen – såfremt der er faldet dom i sagen – på tidspunktet for drabet have været omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 1 pkt. (psykisk syg), eller § 16, stk. 1, 3. pkt. (forbigående og abnorm rus). Hvis ikke der er faldet dom i sagen, kan et drab være omfattet af kategorien, hvis gerningspersonen i det øvrige sagsmateriale er beskrevet som værende psykisk syg på gerningstidspunktet.
9. **Andet drab i et ikke-kriminelt miljø** fungerer som en form for opsamlingskategori, hvor drab, der ikke passer ind EHM's øvrige kategorier, placeres. Det kan f.eks. være drab sket i et misbrugsmiljø eller drab på en seksuel/romantisk rival.
10. **Drab begået af børn (ikke familie)** omfatter drab begået af personer, som var 13 år eller yngre på gerningstidspunktet, og som ikke er i familie med offeret.
11. **Barnedrab (ikke familie)** omfatter drab på børn i alderen 1-13 år begået af en person, som ikke er i familie med barnet, og som ikke har en familielignende relation til barnet.
12. **Seksualdrab** er drab, som er sket i forbindelse med et seksuelt overgreb på offeret, eller som på anden måde er seksuelt motiveret.
13. **Ukendt** omfatter de drab, hvor der ikke foreligger tilstrækkelige oplysninger om drabet til en kategorisering af drabstypen.

EHM's drabstypologi er primært baseret på viden om relationen mellem offer og gerningsperson og sekundært på motivet for drabet samt på gerningssituationen. Derved er

det bestemte karakteristika ved de enkelte sager, der fremhæves og vægtes, mens andre udelades. Det er f.eks. alene relationen mellem offer og gerningsperson, der definerer et partnerdrab, mens ”røveridrab” og ”seksualdrab” fremhæver motivet, og ”drab i forlængelse af nattelivsvold” fremhæver gerningssituationen, herunder tidspunktet for drabet. Ved at prioritere forskellige karakteristika i kategoriseringen af de enkelte drab, vil der være tilfælde, hvor et drab kan placeres i forskellige kategorier. Dette indebærer en risiko for, at kategoriseringen af drab i en vis udstrækning afhænger af, hvem der foretager kategoriseringen. Dette forsøger EHM at tage højde for i deres kodemanual ved at tydeliggøre, at der altid skal vælges den kategori, som bedst beskriver relationen mellem offer og gerningsperson, motivet og gerningssituationen. I kodemanualen fremhæves endvidere, at relationen mellem offer og gerningsperson er den vigtigste parameter. Dernæst fremhæves det, at drabet skal placeres i den kategori, der rangerer øverst i typologien, jf. rækkefølgen i boksen ovenfor, og som drabet vurderes at kunne tilhøre. Det vil sige, at ”partnerdrab” i alle tilfælde vælges før de resterende kategorier, hvis gerningspersonen er en nuværende eller tidligere partner til offeret, og at ”drab i kriminelt miljø” vælges før eksempelvis ”drab i forlængelse af nattelivsvold”, selv om drabet har fundet sted i nattelivet (Granath, Liem et al. 2021). Opsummerende betyder dette, at til trods for, at der kan være tilfælde, hvor et drab kan placeres i forskellige kategorier, betyder de oplyste beslutningsregler, at et drab i sidste ende udelukkende placeres i én kategori.

På trods af at der er knyttet visse vanskeligheder til kategoriseringen af de enkelte drab i EHM's drabstypologi, benyttes typologien i undersøgelsen af drab i Danmark, da den bidrager med en forståelse af de overordnede typer af drab, og da kategorierne i typologien ligner dem, der arbejdes med i international forskning i drab, hvilket giver mulighed for internationale sammenligninger (Brookman, Maguire et al. 2017).

Der henvises til kapitel 2 for en beskrivelse af, hvad der konkret er gjort for at sikre en ensartet kodning af de drab, der indgår undersøgelsen.

5.1

Drab inddelt efter EHM's drabstypologi

I tabel 19 nedenfor er de drab, der indgår i undersøgelsen, inddelt efter EHM's drabstypologi, som er nærmere beskrevet i afsnittet ovenfor.

Tabel 19

Drab fordelt efter type, baseret på EHM's drabstypologi, gerningsår 2017-2021.

	Antal	Andel
Partnerdrab	46	21 %
Barnedrab (i familien)	16	7 %
Drab på spædbørn	2	1 %
Andet familiedrab	17	8 %
Drab i kriminelt miljø	53	24 %
Røveridrab	7	3 %
Drab i forlængelse af nattelivsvold	4	2 %
Drab begået af psykisk syg (ikke familie)	15	7 %
Andet drab i et ikke-kriminelt miljø	48	22 %
Drab begået af børn (ikke familie)	0	-
Barnedrab (ikke familie)	1	0,4 %
Seksualdrab	2	1 %
Ukendt	12	5 %
I alt	223	100 %

Som nævnt i kapitel 4 er godt en tredjedel af alle drab i 2017-2021 begået i nære relationer. Der er oftest tale om partnerdrab, da 21 pct. af det samlede antal drab i perioden kan kategoriseres som partnerdrab, jf. tabel 19. De øvrige drab i nære relationer tæller barnedrab (i familien), drab på spædbarn og andre familiedrab, da alle drab i kategorien ”drab på spædbarn” i 2017-2021 blev begået af et familiemedlem til barnet.

Af tabel 19 fremgår desuden, at drab i kriminelt miljø udgør 24 pct. af det samlede antal drab, hvilket gør denne drabstype til den hyppigst forekommende enkeltstående type i Danmark i perioden 2017-2021 opgjort efter EHM's drabstypologi.

7 pct. af drabene kan placeres i kategorien ”drab begået af psykisk syg (ikke familie)”, mens røveridrab, drab i forlængelse af nattelivsvold og seksualdrab forekommer mindre hyppigt.

I perioden 2017-2021 er der begået ét barnedrab af en voksen, som ikke er i familie med offeret. Dette drab vil i de følgende analyser blive behandlet sammen med typerne ”barnedrab (i familien)” og ”drab på spædbarn” under samlebetegnelsen ”barnedrab”.

Der er ikke begået nogen drab af typen ”drab begået af børn (ikke familie)” i undersøgelsesperioden, hvorfor denne drabstype ikke behandles yderligere i rapporten.

Kategorien ”andet drab i ikke-kriminelt miljø” omfatter 22 pct. af det samlede antal drab. Kategorien er en opsamlingskategori, som udfoldes i afsnit 5.10.

Sluttelig bemærkes det, at typen af drab er ukendt i 5 pct. af tilfældene. Langt størstedelen af disse drab indgår i sager, hvor der endnu ikke er dømt en gerningsperson, hvilket betyder, at Justitsministeriet er i besiddelse af relativt få oplysninger om omstændighederne vedrørende drabene.

Sammenlignes resultaterne i tabel 19 med Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 ses væsentlige forskelle, herunder særligt vedrørende drab i kategorien ”andet familiedrab” og kategorien ”drab i kriminelt miljø”. Hvad angår kategorien ”andet familiedrab” er både antallet og andelen væsentligt mindre i indeværende undersøgelse (17 drab svarende til 8 pct.) sammenlignet med Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 (29 drab svarende til 19 pct.). Antallet og andelen af drab i kategorien ”drab i kriminelt miljø” er omvendt væsentligt større i indeværende undersøgelse (53 drab svarende til 24 pct.) sammenlignet med den tidligere undersøgelse (17 drab svarende til 11 pct.).³³

Sammenlignet med typer af drab i en længere forudgående periode (1992-2016) ses endvidere væsentlige forskelle i andelen af partnerdrab, drab i forlængelse af nattelivsvold, drab i kriminelt miljø og drab begået af psykisk syge (ikke familie). Disse forskelle præciseres yderligere i de kommende afsnit om de forskellige typer af drab.

Betragtes i stedet resultater fra andre lande, ses det, at andelen af drab i Danmark i 2017-2021, der er begået i nære relationer, er på omtrent samme niveau som tilsvarende andele i andre nordiske lande (Sverige, Finland og Island), samt i Nederlandene i forudgående perioder. Samtidig ses der tegn på, at andelen af drab, der er begået i nære relationer, er *mindre* i Danmark i perioden 2017-2021, end det er tilfældet i (eksempelvis) Norge og Schweiz i forudgående perioder, og *større* end det er tilfældet i Skotland og Estland i forudgående perioder (Lehti, Kivivuori et al. 2019). Andelen af drab, der er begået i nære relationer, er desuden større i Danmark i 2017-2021, end det var tilfældet globalt i 2017, hvor 18 pct. af drabene blev begået i nære relationer (UNODC 2019b). Hertil kan det tilføjes, at en mere nylig global undersøgelse af drab viser, at drab i nære relationer i 2021 udgør 19 pct.

³³ Disse overordnede tendenser ses både, hvis alle drab inkluderes i analysen, og hvis der – ligesom i den tidligere undersøgelse – alene inkluderes sager, hvor mindst en gerningsperson er dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab eller § 246 kvalificeret vold med døden til følge.

af alle drab, når dette opgøres inklusive de drab, hvor drabets situationelle kontekst er ukendt. Sidstnævnte er tilfældet i godt en tredjedel af det samlede antal drab (UNODC 2023b).

5.2

Partnerdrab

Partnerdrab omfatter drab, hvor offer og gerningsperson var enten kærester/gift eller ekskærester/separeret/skilt på tidspunktet for drabet.

Forekomsten af partnerdrab

I indeværende undersøgelse forekommer partnerdrab i 46 ud af 223 (21 pct.) drab, og til disse drab er der registreret 46 gerningspersoner ud af de i alt 248 registrerede gerningspersoner (19 pct.). Andelen af drab, der er partnerdrab, er en smule mindre, end hvad der er tilfældet for perioden 1992-2016, hvor den er 26,5 pct. (Thomsen, Leth et al. 2023). I andre nordiske lande, findes andelen af partnerdrab at være på samme niveau. I Sverige, Norge, Finland og Island udgjorde partnerdrab 20-30 pct. af alle drab³⁴ i perioden 2007-2016³⁵ (Lehti, Kivivuori et al. 2019).

For at belyse om antallet af partnerdrab har ændret sig over tid, udregnes antallet af partnerdrab pr. 100.000 indbyggere pr. år (herefter: partnerdrabsraten). For 2017-2021 er den årlige partnerdrabsrate 0,16 pr. 100.000 indbyggere (0,26 for kvinder og 0,06 for mænd), mens en tidligere undersøgelse viser, at den årlige partnerdrabsrate for 1992-2016 er 0,28 pr. 100.000 indbyggere (0,44 for kvinder og 0,12 for mænd). Der er således sket et fald i partnerdrabsraten.³⁶ Undersøgelsen af drab begået i perioden 1992-2016 viser dog, at partnerdrabsraten falder løbende i perioden 1992-2016 (Thomsen, Leth et al. 2023), hvilket vil sige, at den årlige partnerdrabsrate i de sidste fem år af denne periode, 2012-2016, ligger relativt tæt på, hvad indeværende undersøgelse viser for perioden 2017-2021. I Nederlandene er der ligesom for Danmark udregnet årlige partnerdrabsrater for 1992-2016, som tilsvarende viser et fald i perioden. I Nederlandene er den årlige partnerdrabsrate faldet fra 0,26 i perioden 1992-1994 til 0,15 pr. 100.000 indbyggere perioden 2013-2016 (Aarten og Liem 2023).

Trods faldet i partnerdrabsraten over en længere årrække, har antallet af partnerdrab i perioden 2017-2021 været relativt stabilt, da der i denne periode er begået 8 til 11 partnerdrab årligt. Andre typer af drab varierer antalsmæssigt mere årligt i perioden 2017-2021, herunder drab i kriminelle miljøer.

³⁴ I tallene fra Norge er dog ekskluderet de 77 drab, som blev begået af en enkelt person under et terrorangreb i 2011.

³⁵ For Island gælder tallene for perioden 1990-2016.

³⁶ Ved sammenligning af partnerdrabsraten tages der højde for, at befolkningstallet har været stigende fra 1992 og frem. Sammenlignes de absolutte tal, ses antallet af partnerdrab desuden at være faldet. I perioden 1992-2016 blev der i gennemsnit dræbt 12 kvinder og 3 mænd årligt af en partner/ekspartner (Thomsen, Leth et al. 2023). I perioden 2017-2021 var antallet knap 8 kvinder og knap 2 mænd.

Karakteristika ved partnerdrab 2017-2021

- **Relation:** I 33 ud af 46 (72 pct.) af drabene var offer og gerningsperson gift eller kærester på gerningstidspunktet, mens de var separeret/skilt i 11 (24 pct.) af tilfældene.³⁷ I de resterende drab var offer og gerningsperson enten partnere eller ekspartnere på gerningstidspunktet, men forholdets præcise status på gerningstidspunktet kendes ikke med sikkerhed. I alle sager, hvor offer og gerningsperson er ekspartner på gerningstidspunktet, er det en mand, der har dræbt sin kvindelige ekskone eller ekskæreste.
- **Køn:** 38 ud af 46 (83 pct.) af ofrene var kvinder, hvilket gør partnerdrab til en af de drabstyper, hvor andelen af kvindelige ofre er størst. Alle kvindelige ofre blev dræbt af mænd. De resterende ofre var mænd, som i alle tilfælde blev dræbt af kvinder.
- **Alder:** Ofrene for partnerdrab var gennemsnitligt 46 år gamle på gerningstidspunktet, mens gerningspersonerne gennemsnitligt var 47 år. Gerningspersonerne til partnerdrab har en højere gennemsnitsalder end gerningspersonerne til alle andre typer af drab.
- **Herkomst:** Blandt ofrene var 35 ud af 46 (76 pct.) af dansk oprindelse, mens 11 (24 pct.) var indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. Hvad angår gerningspersonerne er 31 ud af 46 (67 pct.) af dansk oprindelse, mens 15 (33 pct.) er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer.
- **Gerningssted:** Det typiske gerningssted er i privat beboelse, hvor 40 ud af 46 (87 pct.) af drabene er begået. Efter "andet familiedrab" og "barnedrab" er partnerdrab den type af drab, hvor den største andel er begået i privat beboelse. Der er oftest tale om offerets og gerningspersonens fælles bolig, da 24 (52 pct.) af partnerdrabene er fundet sted her, mens 10 (22 pct.) af drabene er begået på offerets bopæl og lidt færre (6 drab svarende til 13 pct.) er begået på gerningspersonens bopæl eller i en anden privat bolig.
- **Gerningstidspunkt:** Partnerdrabene er i 23 ud af 46 (50 pct.) tilfælde begået om morgenen eller i løbet af eftermiddagen, mens 17 (37 pct.) af drabene er begået om aftenen eller natten. De resterende partnerdrab har ukendt gerningstidspunkt.
- **Drabsmetode:** Skarp vold er anvendt i 21 ud af 46 (46 pct.) drab, hvilket gør denne drabsmetode til den hyppigst forekommende af de nævnte metoder. Den næsthypigste drabsmetode er kvælning, der er anvendt i 8 (17 pct.) af drabene.
- **Motiv:** Separation er hovedmotivet i 12 ud af 46 (26 pct.) drab, hvilket gør separation til det hyppigst forekommende hovedmotiv. Hovedmotiverne til de resterende drab i kategorien er bl.a. ærekrænkelse, som er hovedmotivet i 5 (11 pct.) af drabene, og jalousi, som er hovedmotivet i 4 (9 pct.) af drabene. I 11 (24 pct.) af partnerdrabene er det ikke muligt at vurdere hovedmotivet til drabet.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** 21 ud af 46 (46 pct.) af gerningspersonerne til partnerdrab var påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Alkoholpåvirkning forekom langt hyppigere end

³⁷ Det bemærkes, at en del af partnerdrabene sker, mens parterne er ved at gå fra hinanden, hvorfor det i nogle tilfælde er usikkert, om de er gået fra hinanden på drabstidspunktet, eller om de er i en proces, hvor de er ved at gå fra hinanden.

påvirkning af euforiserende stoffer. 18 (39 pct.) af gerningspersonerne til partnerdrab var misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer. Alkoholmisbrug forekommer hyppigere end misbrug af euforiserende stoffer blandt gerningspersoner til partnerdrab, hvilket er modsat af, hvad der ses for gerningspersonerne til de fleste øvrige typer af drab.

- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** I alt 21 ud af 46 (46 pct.) af gerningspersonerne er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer.
 - 18 (39 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for ejendomsforbrydelser.
 - 10 (22 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for vold og trusler mv.
 - Tidligere domme for røveri og seksualforbrydelser forekommer sjældent.
 - 5 (11 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for øvrig straffelovskriminalitet.
 - 8 (17 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for narkotikakriminalitet.
 - 6 (13 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for overtrædelse af lov om våben og eksplosivstoffer.

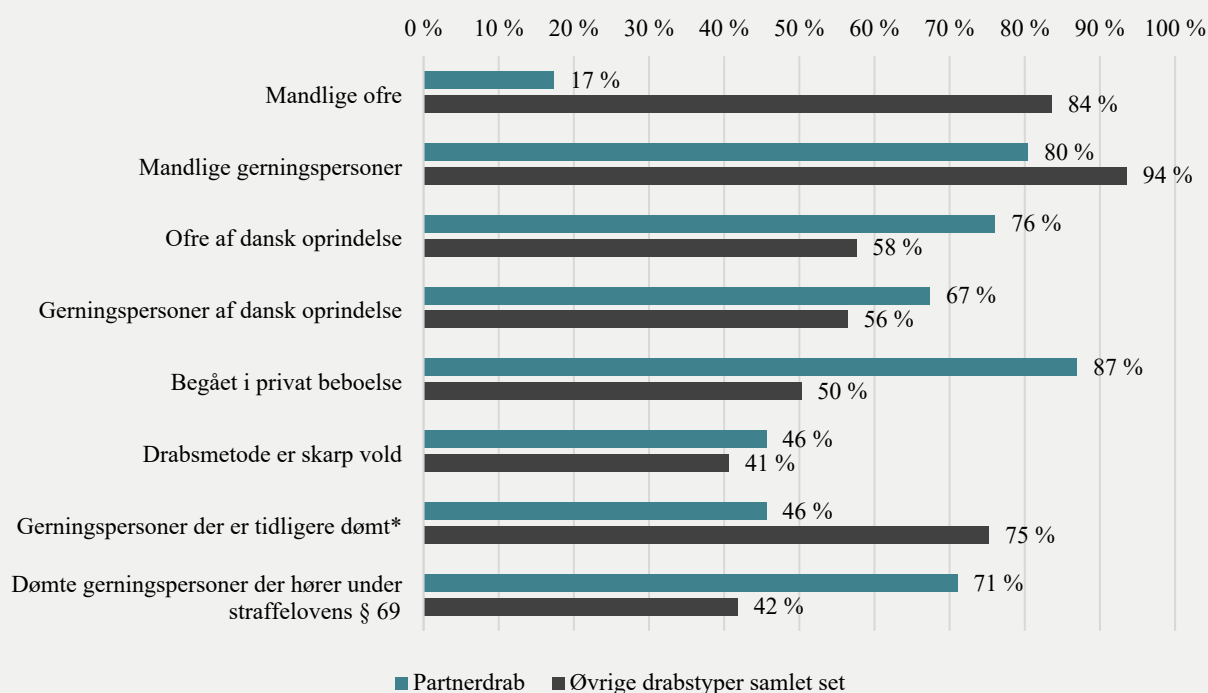
Overordnet set er en mindre andel gerningspersoner til partnerdrab tidligere dømt for de forskellige typer kriminalitet, end tilfældet er for gerningspersoner til de øvrige drabstyper.

- **Dømte gerningspersoners mentaltilstand:** 27 ud af 38 (71 pct.) dømte gerningspersoner til partnerdrab hører under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.). Denne andel er større end blandt gerningspersonerne til de fleste øvrige typer af drab. Ganske få gerningspersoner til partnerdrab hører under straffelovens § 16 (psykisk syge mv.).

Figur 4 viser udvalgte af de ovenfor beskrevne karakteristika for partnerdrab set i forhold til tilsvarende karakteristika for de øvrige drabstyper samlet set. Som tidligere beskrevet er det her vigtigt at være opmærksom på, at opgørelser angående karakteristika ved gerningspersonerne skal ses i lyset af, at der for nogle drab ikke er inkluderet oplysninger om gerningspersonerne, og at andelen af drab uden oplysninger om gerningspersonerne er ulige fordelt mellem forskellige drabstyper.

Figur 4

Andel drab/ofre/gerningspersoner med udvalgte karakteristika blandt partnerdrab og øvrige drabstyper samlet set, gerningsår 2017-2021.

* Dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer.

Supplerende analyser af partnerdrab

I nyere tid er der udarbejdet en række analyser og beskrivelser af partnerdrab, som belyser begivenheder og tidsforløbet op til, at et partnerdrab begås (Monckton-Smith 2020, NOU 2020, Vaaben og Thomsen 2022). Indeværende undersøgelse søger ligeledes at tegne et billede af begivenheder, der går forud for partnerdrab.

Forudgående trusler og vold

Det er undersøgt, om sagsmaterialet indeholder information om, hvorvidt ofrene for partnerdrab forud for drabet har været udsat for trusler og/eller vold af gerningspersonen. Det er vigtigt at bemærke, at mange af disse oplysninger stammer fra vidneforklaringer fra personer, som offeret har betroet sig til forud for drabet, og som ikke nødvendigvis har været vidne til volden eller truslerne. I 12 ud af de 46 partnerdrab er der ikke nok information i materialet til at vurdere, om gerningspersonen tidligere har udsat offeret for trusler eller vold. I 20 tilfælde er der tegn på forudgående trusler og/eller vold. I hovedparten af disse drab er

der ingen indikation på, at truslerne eller volden er anmeldt til politiet. I de resterende 14 sager er der ikke noget i sagsmaterialet, der peger på, at der tidligere har været vold eller trusler. Tallene skal læses med forbehold for de nævnte usikkerheder knyttet til oplysningerne. Anden dansk og europæisk forskning peger ligeledes på, at trusler og vold ofte ses forud for partnerdrab (Dobash og Dobash 2015, Vatnar 2015, Rasmussen, Nørregård-Nielsen et al. 2016, Rye og Angel 2019, Monckton-Smith 2020, NOU 2020).

Stalking og (social) kontrol

I indeværende rapport belyses forekomsten af stalking og (social) kontrol forud for partnerdrab så vidt muligt ved en analyse af, om der har været systematisk og vedvarende uønsket kontakt, forfølgelse, chikane eller (social) kontrol i forholdet. Ved ”stalking og kontrol” forstås i indeværende undersøgelse 1) chikanerende og vedvarende, uønsket telefonisk kontakt, sms'er, mails og anden elektronisk kontakt, herunder tilfælde hvor gerningspersonen har tilhold mod at kontakte offeret, 2) at gerningspersonen spreder rygter om eller anklager mod offeret, 3) at gerningspersonen forfølger offeret udendørs eller opsøger offeret på dennes bopæl mod offerets vilje, 4) at offeret bliver elektronisk overvåget f.eks. via GPS eller videoovervågning, 5) at gerningspersonen gennemgår offerets telefon for at kontrollere, hvem offeret er i kontakt med, sletter numre og læser beskeder og mails mv., 6) at offeret er underlagt strikse rutiner, hvor offeret f.eks. hyppigt skal oplyse om sin lokation, eller hvilke personer denne er sammen med, og 7) at offeret bliver isoleret fra familie og venner som konsekvens af forholdet til gerningspersonen.

I 13 ud af 46 (28 pct.) af partnerdrabene findes der indikationer på, at der har været (social) kontrol og/eller stalking i forholdet.

Det bemærkes, at en gerningsperson kan have stalket og/eller kontrolleret sit offer forud for drabet, selv om det ikke fremgår af sagsmaterialet. For nogle drab er der meget få informationer i det indhentede sagsmateriale, hvorfor antallet af partnerdrab, hvor gerningspersonen har stalket og/eller kontrolleret offeret, muligvis er underestimeret.

Andre danske studier peger ligeledes på, at der op til et partnerdrab i nogle tilfælde udøves (social) kontrol eller stalking rettet mod offeret (Rasmussen, Nørregård-Nielsen et al. 2016, Rye og Angel 2019).

Udløsende begivenheder (”triggers”)

I anden forskning er det beskrevet, at nogle typer af begivenheder ofte finder sted inden partnerdrab, og at disse begivenheder virker som udløsende eller medvirkende faktorer til drabet. De udløsende faktorer omhandler typisk, at gerningspersonen oplever tab af kontrol eller status (Monckton-Smith 2020). I indeværende undersøgelse er sådanne begivenheder udelukkende inkluderet, hvis de også kan anses som mulige, udløsende faktorer. Hvis en begivenhed har fundet sted lang tid før drabet, eller hvis der ikke er indikation på, at begivenheden har haft indflydelse herpå, er den ikke inkluderet.

I forskningslitteraturen nævnes separation som en central, udløsende begivenhed til partnerdrab. I litteraturen peges der herudover på, at trusler om separation fra offerets side eller gerningspersonens indbildte forestilling om, at offeret vil ende forholdet, kan være en udløsende faktor (Monckton-Smith 2020). I indeværende undersøgelse er disse parametre

inkluderet i en analyse, som viser, at der i 15 ud af 46 (33 pct.) partnerdrab er indikation på separation, trusler om separation eller forestillet separation op til drabet.

Andre typer af udløsende begivenheder kan være økonomiske problemer, såsom at gerningspersonen og/eller offeret i tiden op til drabet er blevet fyret eller har oplevet økonomisk ruin. Ligeledes kan opståede problemer vedrørende gerningspersonens og/eller offerets fysiske eller psykiske helbred være en udløsende faktor (Monckton-Smith 2020). I indeværende undersøgelse kan firing eller økonomisk ruin have været en udløsende faktor i 5 ud af 46 (11 pct.) af partnerdrabene, mens opståede problemer eller forværring vedrørende fysisk eller psykisk helbred kan have været en udløsende faktor i 11 ud af 46 (24 pct.) af partnerdrabene.

Eskalierende adfærd før partnerdrab

I litteraturen beskrives det yderligere, at der forud for drabet desuden kan forekomme en eskalerende adfærd, som kan ses som et forsøg på at genetablere tabt kontrol fra gerningspersonens side. Eksempler på en sådan adfærd er, at gerningspersonen truer med at begå selvmord for at få medlidenhed og styre situationen eller truer med at gøre andre fortræd, f.eks. fælles børn (Monckton-Smith 2020). I 7 ud af 46 (15 pct.) af partnerdrabene har gerningspersonen truet med at begå selvmord og/eller truet med at skade en tredjepart, f.eks. fælles barn. Lignende er det undersøgt, om der mellem gerningsperson og offer har været stridighed om forældremyndigheden over fælles børn eller andre juridiske uenigheder. I 21 af de 46 partnerdrab (46 pct.) havde offeret og gerningspersonen fælles barn/børn, og i 7 af disse (svarende til 15 pct. af samtlige partnerdrab og en tredjedel af dem, hvor offer og gerningsperson havde fælles børn) fandt denne type af uenighed sted.

Opsummerende om supplerende analyser af partnerdrab

Ovenstående særanalyser har undersøgt, hvorvidt:

1. ofrene for partnerdrab har været udsat for trusler og/eller vold af gerningspersonen forud for drabet.
2. der har været systematisk og vedvarende uønsket kontakt, forfølgelse, chikane eller (social) kontrol i forholdet mellem offer og gerningsperson.
3. der ses indikationer på separation, trusler om separation eller forestillet separation op til drabet.
4. firing eller økonomisk ruin kan have været en udløsende faktor for drabet.
5. opståede eller forværring af fysiske eller psykiske helbredsproblemer kan have været en udløsende faktor.
6. gerningspersonen har truet med at begå selvmord og/eller truet med at skade en tredjepart.
7. der har været stridighed om forældremyndigheden over fælles børn eller andre juridiske uenigheder mellem offer og gerningsperson.

Afslutningsvis er der sket en optælling af ovenstående 7 parametre. I 35 ud af de 46 (76 pct.) af partnerdrabene ses der indikationer på, at mindst ét af de ovenstående syv parametre har fundet sted forud for drabet. I langt størstedelen af disse drab (24 drab) ses der udelukkende indikationer på et til to parametre, mens der i de resterende (11 drab) ses indikationer på, at tre til seks parametre har fundet sted.

Hertil bemærkes, at ovenstående analyser er foretaget for at karakterisere de partnerdrab, der er begået i Danmark i perioden 2017-2021, og ud fra de tilgængelige informationer. Det vil sige, at ovenstående kan betragtes som potentielle risikofaktorer angående partnerdrab, men det er samtidig vigtigt at understrege, at de oplyste parametre ikke kan anvendes til præcis forudsigelse af partnerdrab, da størstedelen af de tilfælde, hvori et eller flere af parametrene gør sig gældende, ikke vil føre til, at der begås et partnerdrab, ligesom der også kan eksistere andre typer af risikofaktorer, men som denne undersøgelse ikke indeholder information om.

5.3

Barnedrab

I dette afsnit behandles drabstyperne ”barnedrab (i familien)”, ”drab på spædbørn” og ”barnedrab (ikke familie)” samlet. Barnedrab omfatter således drab på børn yngre end 18 år begået af et familiemedlem til barnet, herunder også stedforældre, samt drab på børn yngre end 14 år begået af en voksen, som ikke er i familie med barnet, og som ikke har en familielignende relation til barnet.

Forekomsten af barnedrab

I indeværende undersøgelse af drab begået i perioden 2017-2021 er 19 ud af 223 drab (9 pct.) barnedrab. Analysen af barnedrab omfatter 10 gerningspersoner. I enkelte tilfælde har en gerningsperson inden for samme døgn begået både partnerdrab og barnedrab. I disse tilfælde er gerningspersonen alene inkluderet i analysen af partnerdrab og indgår altså ikke i analysen af barnedrab.

Andelen af drab i 2017-2021, der er kategoriseret som barnedrab, ses at være på niveau med den tilsvarende andel i perioden 1992-2016 (Thomsen, Leth et al. 2019).

Karakteristika ved barnedrab 2017-2021:

- **Relation:** Barnedrab begås i langt de fleste tilfælde af offerets forælder/forældre. Som det fremgår af afsnit 5.1, blev der i perioden 2017-2021 begået ét drab mod et barn, hvor gerningspersonen ikke var forælder til barnet. I de resterende barnedrab blev drabet begået af en eller flere forældre, herunder stedforældre, til barnet.
- **Køn:** 11 ud af 19 af ofrene for barnedrab var drenge, mens de resterende 8 var piger. 6 ud af 10 af gerningspersonerne er kvinder.
- **Alder:** Ofrene for barnedrab var i gennemsnit 6 år på gerningstidspunktet. 9 ud af 19 ofre var 3 år eller yngre. Gerningspersonerne var gennemsnitligt 37 år på gerningstidspunktet.
- **Herkomst:** 14 ud af 19 af ofre for barnedrab var af dansk oprindelse, mens de øvrige ofre var enten indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. Blandt gerningspersonerne er godt halvdelen af dansk oprindelse.
- **Gerningssted:** 17 ud af 19 barnedrab er begået i offerets og gerningspersonens fælles bolig. Dette er en langt større andel end for alle andre typer af drab.
- **Gerningstidspunkt:** Barnedrab finder sted på alle tidspunkter af døgnet. I denne undersøgelse er 8 ud af 19 barnedrab begået om morgenen eller i løbet af dagen, mens 7 er begået om aftenen eller natten. For de resterende barnedrab er gerningstidspunktet ukendt.

- **Drabsmetode:** Den hyppigst forekommende enkeltstående drabsmetode er skarp vold, som er anvendt i 8 ud af 19 barnedrab. Dernæst følger kvælning, som er anvendt i 4 barnedrab, og skydevåben, som er anvendt i 3 barnedrab. Barnedrab er en af de drabstyper, hvor kvælning hyppigst er anvendt som drabsmetode.
- **Motiv:** I 4 ud af 19 barnedrab er det *ikke* muligt at udlede et hovedmotiv til drabet. I 2 drab er hovedmotivet henholdsvis separation og psykisk sygdom. I de resterende drab med et kendt motiv falder hovedmotivet uden for motivkategorierne i indeværende undersøgelse. Disse drab kan eksempelvis have været motiveret af, at gerningspersonen har oplevet økonomisk ruin eller konflikter om samværet med børnene.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** Langt størstedelen af gerningspersonerne til denne drabstype var *ikke* påvirkede eller misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Andelen af gerningspersoner, der var påvirkede eller misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet, er mindre for barnedrab end for de øvrige typer af drab.
- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** 3 ud af 10 af gerningspersonerne til denne drabstype er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer. Dette drejer sig bl.a. om vold og trusler mv. samt ejendomsforbrydelser.
- **Dømte gerningspersoners mentaltilstand:** 2 ud af 10 dømte gerningspersoner til barnedrab hører under straffelovens § 16, stk. 1, 1. pkt. (psykisk syge), og 2 gerningspersoner hører under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.).

Et studie af barnedrab begået i Danmark i perioden 1986-2018 viser ligesom denne undersøgelse, at en stor del af barnedrab begås mod yngre børn, at barnedrab oftest begås i privat bolig, samt at størstedelen af gerningspersonerne til barnedrab ikke var påvirkede eller misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Hvor indeværende undersøgelse peger på, at skarp vold er den enkeltstående drabsmetode, der forekommer hyppigst i forbindelse med barnedrab, viser undersøgelsen af barnedrab fra 1986-2018, at de fleste barnedrab sker ved kvælning, mens skarp vold er anvendt i knap en tiendedel af drabene (Ottosen, Bom et al. 2022).

Supplerende analyser af barnedrab

Multiple ofre og selvmord

I fire tilfælde har samme gerningsperson dræbt flere børn inden for samme døgn. I alle disse tilfælde var gerningspersonen en mand. I overensstemmelse hermed har anden dansk forskning vist, at familiedrab/barnedrab begået af mænd oftere har flere ofre end familiedrab/barnedrab begået af kvinder (Ottosen, Bom et al. 2022).

Særligt for barnedrab kan det desuden nævnes, at 4 af de 10 (40 pct.) gerningspersoner i denne drabstype begik selvmord efter drabet. At barnedrab relativt hyppigt efterfølges af selvmord, er også påvist i anden dansk forskning (Thomsen 2020, Ottosen, Bom et al. 2022).

Udløsende begivenheder ("triggers")

Ligesom ved partnerdrab er det i indeværende afsnit undersøgt, om økonomisk ruin, en fyring og helbredsmæssige udfordringer kan være udløsende eller medvirkende faktorer til barnedrab. Analysen peger på, at disse udløsende begivenheder også ses i forhold til barnedrab, og at de hyppigst identificerede udløsende/medvirkende faktorer er sygdom og fyring, som er en udløsende faktor i henholdsvis 6 (32 pct.) og 5 (26 pct.) barnedrab.

5.4

Andet familiedrab

Andet familiedrab omfatter drab på forældre, bedsteforældre samt alle øvrige drab (med undtagelse af partnerdrab og barnedrab), hvor offer og gerningsperson er i familie, eller hvor relationen har familielignende karakter, f.eks. i form af sted- eller svigerfamilie.

Forekomsten af andre familiedrab

I indeværende undersøgelse kan 17 ud af 223 drab (8 pct.) kategoriseres som "andet familiedrab". Analysen af "andet familiedrab" omfatter desuden oplysninger om 20 gerningspersoner.³⁸

Sammenlignes antallet og andelen af andre familiedrab end partnerdrab og barnedrab med de tilsvarende tal i Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020, som primært omhandler drab begået i 2012-2016, er der tegn på, at der er sket et fald (Okholm 2020).³⁹

Karakteristika ved andet familiedrab 2017-2021:

- **Relation:** I 9 ud af 17 drab kategoriseret som "andet familiedrab" var offeret en forælder – typisk mor – til gerningspersonen. De resterende otte drab blev begået mod bedsteforældre eller andet familie.
- **Køn:** 10 ud af 17 ofre for denne drabstype var mænd. Det samme gælder 18 ud af 20 gerningspersoner.
- **Alder:** Ofrene var gennemsnitligt 59 år på gerningstidspunktet og var således gennemsnitligt set ældre end ofrene for størstedelen af de øvrige drabstyper. Gerningspersonerne var gennemsnitligt 33 år på gerningstidspunktet. Den relativt store aldersforskel mellem offer og gerningsperson skal ses i lyset af, at en stor del af ofrene er blevet dræbt af deres barn eller barnebarn.
- **Herkomst:** 12 ud af 17 ofre var af dansk oprindelse, mens 5 ofre var indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. Derudover er 11 ud af 20 gerningspersoner af dansk oprindelse, mens 9 er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer.

³⁸ I en enkelt sag, er der registreret en gerningsperson, som har begået andet familiedrab, hvor offeret i denne sag ikke er placeret i denne kategori. I stedet er dette offer omfattet af typen "partnerdrab", fordi den anden gerningsperson i sagen var offerets partner.

³⁹ Dette gælder både, hvis alle drab inkluderes i analysen, og hvis der – ligesom i den tidligere undersøgelse – alene inkluderes drab, hvor mindst en gerningsperson er dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab eller § 246 kvalificeret vold med døden til følge.

- **Gerningssted:** Ligesom de øvrige typer af drab i nære relationer er langt de fleste drab i kategorien ”andet familiedrab” – 16 ud af 17 drab – begået i en privat bolig. Heraf er 6 drab begået i offerets og gerningspersonens fælles bolig, mens andre typer af private boliger forekommer mindre hyppigt som gerningssted.
- **Gerningstidspunkt:** 10 ud af 17 drab er begået om aftenen eller om natten, mens de resterende 7 drab er begået om morgenen eller i løbet af dagen.
- **Drabsmetode:** Den hyppigst forekommende enkeltstående drabsmetode er skarp vold, som er anvendt i 10 ud af 17 drab i denne drabstype. Dernæst følger kvælning, som er anvendt i 3 drab, og stump vold, som er anvendt i 2 drab.
- **Motiv:** 10 ud af 17 drab i kategorien ”andet familiedrab” kan tilskrives psykisk sygdom hos gerningspersonen. Motiverne til de resterende drab i kategorien er bl.a. hævn og selvforsvar.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** 6 ud af 20 gerningspersoner i drabstypen var påvirkede af euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. 5 gerningspersoner var misbrugere af euforiserende stoffer i den periode, hvor drabet fandt sted. Ingen af gerningspersonerne var så vidt vides påvirkede eller misbrugere af alkohol.
- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** 13 ud af 20 gerningspersoner til drabstypen ”andet familiedrab” er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer. 10 gerningspersoner er tidligere dømt for ejendomsforbrydelser, 6 gerningspersoner er tidligere dømt for vold og trusler mv., og 5 gerningspersoner er tidligere dømt for narkotikakriminalitet. Herudover er enkelte gerningspersoner tidligere dømt for andre kriminalitetstyper end de nævnte.
- **Dømte gerningspersoners mentaltilstand:** 10 ud af 14 dømte gerningspersoner til drabstypen ”andet familiedrab” hører under straffelovens § 16 (psykisk syge mv.). Denne andel er markant større end blandt dømte gerningspersoner til andre drabstyper med undtagelse af ”drab begået af psykisk syg (ikke familie)”, hvor andelen er større. I et enkelt tilfælde hører gerningspersonen under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.). Andelen er dermed markant mindre end blandt dømte gerningspersonerne til andre drabstyper med undtagelse af ”drab begået af psykisk syg (ikke familie)”, hvor andelen er mindre.

I tråd med ovenstående resultater finder anden forskning ligeledes, at når andre former for familiedrab end partnerdrab og barnedrab betragtes, forekommer forældredrab hyppigere end drab på andre typer af familiemedlemmer (f.eks. søskende, bedsteforældre mv.) (Mouzos og Rushforth 2003). Derudover finder anden forskning, herunder Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020, ligeledes, at særligt gerningspersoner til forældredrab ofte er psykisk syge (Hillbrand, Alexandre et al. 1999, Heide 2017, Okholm 2020). Det vides desuden fra forskning, at særligt gerningspersoner til forældredrab langt oftere er en søn end en datter, hvilket ligeledes er tilfældet i indeværende undersøgelse (Marleau, Auclair et al. 2006).

Som beskrevet tidligere ses i indeværende undersøgelse et fald i både antallet og andelen af andre familiedrab i forhold til Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020. Da en relativt stor andel af gerningspersonerne i denne drabstype hører under straffelovens § 16 (psykisk syge mv.), er det værd at bemærke, at også antallet og andelen af psykisk syge gerningspersoner mv. (straffelovens § 16) er faldet (Okholm 2020).

Drab i kriminelt miljø

Drab i kriminelt miljø omfatter drab, som relaterer sig til 1) organiseret kriminalitet, 2) rocker- og bandekonflikter og/eller 3) narkotikamarkedet, herunder handel mv.⁴⁰

Forekomsten af drab i kriminelt miljø

Drab i kriminelt miljø er den største enkeltstående type af drab i Danmark i perioden 2017-2021, når drabstyperne opgøres efter EHM's typologi, da 53 ud af 223 (24 pct.) drab kan placeres i denne kategori. Drabstypen "drab i kriminelt miljø" omfatter 76 gerningspersoner.

Sammenlignet med f.eks. partnerdrab, som årligt er relativt stabilt antalsmæssigt, varierer antallet af drab i kriminelle miljøer relativt meget. I årene 2017-2021 blev der begået 6 til 17 drab i kriminelle miljøer om året. De år, hvor der er begået flest drab i kriminelle miljøer, ses afspejlet i den overordnede årlige drabsrate i Danmark.

I indeværende rapport er raten af drab i kriminelle miljøer 0,18 pr. 100.000 indbyggere i perioden 2017-2021. I Sverige var raten af drab i kriminelle miljøer 0,17 pr. 100.000 indbyggere i 2005-2017. Denne rate ser dog ud til at være højest i slutningen af perioden (2012-2017) (Öberg 2020). Det er ikke lykkedes at findes oplysninger om en senere rate for drab i kriminelle miljøer i Sverige, men den verserende bandekonflikt har gennem de seneste år resulteret i en række drab i bandemiljøet. Tidligere svensk forskning har vist, at 8 ud af 10 drab med skydevåben er begået i kriminelle miljøer (Selin 2021). Forskning har ligeledes vist at antallet af drab med skydevåben er steget i Sverige i perioden 2017-2022. I 2022 udgjorde andelen af drab begået med skydevåben i perioden 2013-2022 for første gang mere end 50 pct. af samtlige drab i Sverige (Brå 2023). I Nederlandene er drabsraten for flere forskellige drabstyper faldet i løbet af perioden 1992-2016, men dette gør sig ikke gældende for drab i kriminelle miljøer, hvorfor denne kategori i 2013-2016 for første gang har den højeste årlige drabsrate af de undersøgte typer, nemlig 0,19 pr. 100.000 indbyggere (Aarten og Liem 2023).

Drab i kriminelle miljøer er den eneste type drab i undersøgelsen, hvor nogle af drabene sandsynligvis er hævn for andre drab, der ligeledes er omfattet af undersøgelsen. Nogle af drabene kan også være motiveret af hævn for f.eks. drabsforsøg. Drab i kriminelle miljøer kan på denne vis sprede sig og afføde flere drab. Anden forskning har beskrevet denne type drab som havende en form for epidemisk karakter, hvor vold og drab spreder sig som en smitsom sygdom (Hutson, Anglin et al. 1995, Papachristos 2009, Zeoli, Grady et al. 2015, Brantingham, Yuan et al. 2021).

Det er vanskeligt at sammenligne drab i kriminelle miljøer i Danmark mellem forskellige undersøgelser, da der ved denne type drab er særlig stor risiko for, at der ikke anvendes ensartede afgrænsninger i undersøgelse. En undersøgelse af drab i Danmark i 1992-2016

⁴⁰ Såfremt en banderelateret konflikt resulterer i drab på en person, der ikke var involveret i konflikten, f.eks. en tilfældig forbipasserende, er drabet kodet som et drab i kriminelt miljø, selv om offeret ikke indgår i bandemiljøet.

viser, at drab i kriminelle miljøer udgør 7 pct. af alle drab i perioden (Thomsen 2020), hvilket er en markant mindre andel, end hvad der findes i indeværende undersøgelse for 2017-2021. Det er dog usikkert, om forskellen skyldes en reel ændring i andelen af drab i kriminelle miljøer over tid, eller om forskellen skyldes, at der anvendes forskellige afgrænsninger af ”drab i kriminelt miljø” i de to undersøgelser. Derudover anvendes der i de to undersøgelser forskelligt datamateriale, hvilket kan give forskellige baggrunde for at vurdere, om et drab finder sted i et kriminelt miljø eller ej. Sammenlignes antallet og andelen af drab i kriminelle miljøer i indeværende undersøgelse i stedet med tilsvarende antal og andel i Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020, som primært omfatter drab begået i perioden 2012-2016, er både antallet og andelen imidlertid også højere/større i indeværende undersøgelse,⁴¹ hvilket indikerer, at drab i kriminelle miljøer har et større omfang i dag end tidligere.

Det bemærkes desuden, at politiet opgør det årlige antal drab relateret til rocker- og bandemiljøet. Politiets afgrænsning er mere snæver end afgrænsningen af drabstypen ”drab i kriminelt miljø”, som omfatter drab relateret til organiseret kriminalitet og narkotikamarkedet mere bredt, jf. ovenstående. Ifølge politiets opgørelser er der begået 37 drab relateret til rocker- og bandemiljøet i perioden 2017-2021. Der ses – i tråd med resultaterne fra indeværende undersøgelse – også her at være tydelige årlige udsving i antallet (Nationalt Efterforskningscenter 2019, National Enhed for Særlig Kriminalitet 2022).

Karakteristika ved drab i kriminelle miljøer 2017-2021

- **Køn:** 51 ud af 53 (96 pct.) ofre for drab i kriminelle miljøer var mænd. Alle gerningspersoner er mænd.
- **Alder:** Ofrene var gennemsnitligt 29 år på gerningstidspunktet, mens gerningspersoner gennemsnitligt var 25 år.⁴² Både ofre og gerningspersoner til drab i kriminelle miljøer var relativt unge sammenlignet med de andre drabstyper, dog med undtagelse af ofre for barnedrab.
- **Herkomst:** Blandt ofrene for drab i kriminelle miljøer er 18 ud af 53 (34 pct.) af dansk oprindelse, mens 35 (66 pct.) er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. Hvad angår gerningspersonerne er 26 ud af 76 (34 pct.) af dansk oprindelse, mens 50 (66 pct.) er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. Andelen af ofre og gerningspersonerne til denne drabstype, der er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer, er større end blandt ofre og gerningspersonerne til de øvrige typer af drab.
- **Gerningssted:** Drab i kriminelle miljøer bliver oftest begået i det offentlige rum. I undersøgelsen er 34 ud af 53 (64 pct.) drab af denne type begået på en vej, gade, i

⁴¹ Havde indeværende undersøgelse, ligesom den tidligere, alene omfattet drab, hvor mindst en gerningsperson er dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab og § 246 kvalificeret vold med døden til følge, ville antallet og andelen af drab i kriminelt miljø være omtrent fordoblet i forhold til den tidligere undersøgelse (OKholm 2020).

⁴² I enkelte tilfælde er alderen på offer og/eller gerningsperson ukendt. Disse personer er udeladt fra udregningen af aldersgennemsnittene.

offentlig transport eller et lignende offentligt sted, mens yderligere 5 (9 pct.) drab er begået i en park, skov eller lignende. Herudover er 5 (9 pct.) drab begået på offerets private bopæl. Andre gerningssteder forekommer mindre hyppigt. Drab i kriminelle miljøer foregår langt hyppigere på en vej, gade, i offentlig transport eller lignende offentligt sted end de fleste andre typer af drab.

- **Gerningstidspunkt:** De fleste drab i denne drabstype er begået om aftenen eller om natten, da 32 ud af 53 (60 pct.) drab er begået i disse tidsrum.
- **Drabsmetode:** Den hyppigst forekommende drabsmetode er ved brug af skydevåben, som er anvendt i 34 ud af 53 (64 pct.) drab, mens den næsthypigste drabsmetode er skarp vold, som er anvendt i 12 (23 pct.) af drabene. Drab i kriminelle miljøer udgør 24 pct. af alle drab i undersøgelsesperioden, men drab i kriminelle miljøer begået med skydevåben udgør knap tre fjerdedele af alle drab begået med skydevåben.
- **Relation:** I 16 ud af 53 drab (30 pct.) falder relationen mellem offer og gerningsperson i kategorien ”venner/langt bekendtskab”, og i 15 (28 pct.) af drabene var der tale om et ”perifert bekendtskab (ikke venner)”. I en stor del af drab i kriminelle miljøer er relationen mellem offer og gerningsperson ukendt.
- **Motiv:** I 18 ud af de 53 (34 pct.) drab er hovedmotivet relateret til økonomi og narkotika,⁴³ og i 14 (26 pct.) af drabene er hovedmotivet ”hævn”. Andre motiver forekommer mindre hyppigt. I 15 (28 pct.) af drabene er motivet ukendt.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** 19 ud af 76 (25 pct.) af gerningspersonerne til denne drabstype var påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet, oftest euforiserende stoffer, og 21 (28 pct.) af gerningspersonerne var misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på tidspunktet, oftest misbrugere af euforiserede stoffer. Det kan ikke udelukkes, at flere gerningspersoner var misbrugere og/eller påvirkede af rusmidler på gerningstidspunktet.
- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** I alt 61 ud af 76 (80 pct.) gerningspersoner til drab i kriminelt miljø er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserede stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer.
 - 48 (63 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for ejendomsforbrydelser.
 - 39 (51 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for vold og trusler mv.
 - 18 (24 pct.) er tidligere dømt for røveri.
 - Domme for seksualforbrydelser forekommer sjældent.
 - 32 (42 pct.) gerningspersoner er tidligere er dømt for øvrig straffelovskriminalitet.
 - 51 (67 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for narkotikakriminalitet.
 - 42 (55 pct.) er tidligere dømt for lov om våben og eksplosivstof.

⁴³ Økonomi og narkotika omfatter her de tre hovedmotiver ”kriminelt med fokus på økonomisk gevinst”, ”forsvar af eller rivalisering over ejendom” og ”stofrelateret”, jf. afsnit 4.8. Hovedparten af motiverne relaterer sig til køb og salg af euforiserende stoffer, herunder inddrivelse af og konflikter vedrørende gæld.

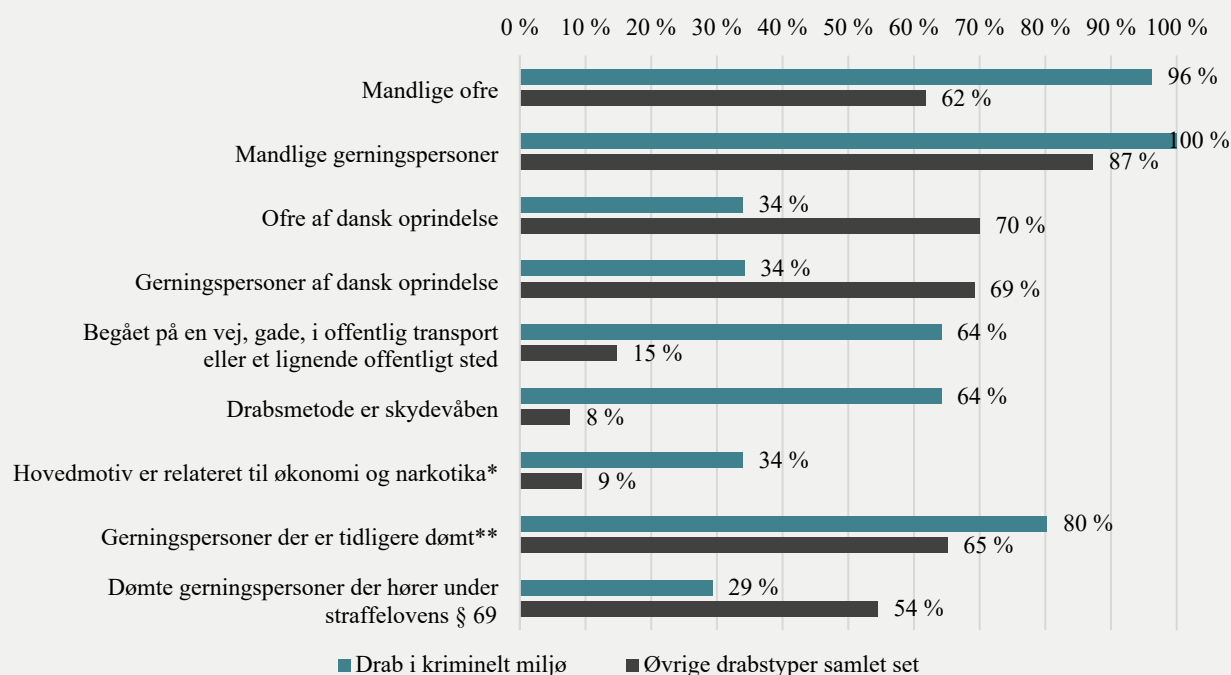
For en del af de nævnte typer kriminalitet er en større andel gerningspersoner til drab i kriminelle miljøer tidligere dømt, end tilfældet er for gerningspersoner til flere af de andre drabstyper. Dette gælder særligt andelen, der er dømt for narkotikakriminalitet og for overtrædelse af lov om våben og eksplosivstoffer.

- **Dømte gerningspersoners mentaltilstand:** Blandt dømte gerningspersoner til denne drabstype hører 17 ud af 58 (29 pct.) under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.). Ganske få gerningspersoner til drab i kriminelle miljøer hører under straffelovens § 16 (psykisk syge mv.).

Figur 5 viser udvalgte af de ovenfor beskrevne karakteristika for drab i kriminelt miljø set i forhold til tilsvarende karakteristika for de øvrige drabstyper samlet set. Som tidligere beskrevet er det her vigtigt at være opmærksom på, at opgørelser angående karakteristika ved gerningspersonerne skal ses i lyset af, at der for nogle drab ikke er inkluderet oplysninger om gerningspersonerne, og at andelen af drab uden oplysninger om gerningspersonerne er ulige fordelt mellem forskellige drabstyper.

Figur 5

Andel drab/ofre/gerningspersoner med udvalgte karakteristika blandt drab i kriminelt miljø og øvrige drabstyper samlet set, gerningsår 2017-2021.

* "Økonomi og narkotika" omfatter her de tre hovedmotiver "kriminelt med fokus på økonomisk gevinst", "forsvar af eller rivalisering over ejendom" og "stofrelateret".

** Dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer.

Supplerende analyser af drab i kriminelle miljøer

Der er i øjeblikket et stort fokus på vold og drab i kriminelle miljøer, hvilket bl.a. skyldes de verserende bandekonflikter i Sverige, som i 2022 er sat i forbindelse med en ny rekord i antal skuddrab i Sverige,⁴⁴ og som gjorde september i 2023 til måneden med flest skuddrab i mange år.⁴⁵ I gennemgangen af datamaterialet om drab i kriminelle miljøer er der ved hjælp af en supplerende kodemanual udarbejdet af EHM (Leiden University 2018) ekstraheret oplysninger, som muliggør særanalyser af drab i kriminelle miljøer. Resultaterne af særanalyserne fremgår af afsnittet nedenfor om typer af drab i kriminelle miljøer.

Typer af drab i kriminelle miljøer

Drab i kategorien ”drab i kriminelle miljøer” er forsøgt inddelt i yderligere et antal kategorier, som i højere grad beskriver, hvilken type konflikt der er årsagen til drabet. Denne inddeling er en anden måde at beskrive årsager til denne drabstype på end ved at se på de enkelte gerningspersoners motiver til drabet. Inddelingen skal ses i relation til, at drab i kriminelle miljøer er relateret til konflikter, som ofte involverer grupper af personer og ikke kun offeret for og gerningspersonen/gerningspersonerne til drabet.

17 ud af 53 (32 pct.)⁴⁶ drab angår hævn/gengældelse for noget, som offeret eller offerets gruppering har gjort. Dette er dog ikke ensbetydende med, at hævn/gengældelse er hovedmotivet til drabet. 20 ud af 53 (38 pct.) drab angår andre typer af konflikter/uenigheder, hvoraf en stor del af disse omhandler (ubetalt) gæld mellem de involverede parter. 3 ud af de 53 drab (6 pct.) angår en ”rip-deal”/”rulleforretning”, hvor offeret mødtes med gerningspersonen/gerningspersonerne for at sælge euforiserende stoffer, hvorefter offeret dræbes og frarøves stofferne. I de resterende 13 ud 53 (25 pct.) af drabene er typen af konflikt ukendt.

Det skal dog understreges, at flere af drabene også skriver sig ind i større konflikter mellem kriminelle grupper om f.eks. territorier.

Euforiserende stoffer: Systemiske drab

Drab i kriminelle miljøer kan også indeles efter, hvorvidt de kan betegnes som såkaldte ”systemiske drab”, dvs. drab begået i forbindelse med konflikter og uenigheder relateret til det illegale marked for euforiserende stoffer, jf. afsnit 4.10. 26 af de 53 (49 pct.) drab i kriminelle miljøer er såkaldte ”systemiske drab”.

Drab i kriminelle miljøer kan være karakteriseret som systemiske drab af forskellige årsager. Det kan f.eks. være, hvis drabet angår en ”rip-deal”/”rulleforretning”, jf. ovenfor. Et hævndrab i de kriminelle miljøer kan også være systemisk, hvis drabet er hævn for f.eks.

⁴⁴ Artikel: [”Sverige sætter ny rekord i 2022 med 60 skuddræbte”](#). Berlingske d. 19. december 2022.

⁴⁵ Artikel [”En bande, to rivaler og 259 skyderier: Her er de hårde tal, der fortæller den svenske bandekonflikt”](#). DR d. 29. september 2023.

⁴⁶ Under opgørelser af motiver i de kriminelle miljøer fremgår det, at 14 af drabene er motiveret af hævn. Forskellen til dette tal skyldes, at den primære gerningsperson kan have et andet hovedmotiv end hævn, samtidig med at drabet anskues som hævn i en konflikt mellem to grupper.

stjålet narkotika, relateret til inddrivelse af og konflikter om gæld for euforiserende stoffer, eller hvis drabet er led i en territoriekrig, der omhandler retten til at sælge euforiserende stoffer i et givent område. Selv om et hævn drab f.eks. primært fremstår som gengæld for et andet drab eller drabsforsøg, kan det samtidig være et systemisk drab, hvis den overordnede konflikt kan spores tilbage til konflikter om markedet for euforiserende stoffer.

For at et drab er kategoriseret som systemisk, skal det fremgå af sagsmaterialet, at selve drabet har en form for relation til det illegale marked for euforiserende stoffer. Det er ikke tilstrækkeligt, at offeret, gerningspersonen eller personer fra deres omgangskreds er kendt for at handle med euforiserende stoffer.

Planlægning af drab

For 42 pct. af de drab, der har fundet sted i et kriminelt miljø, er der indikation eller sikre tegn på, at drabet var planlagt. Planlægning dækker her over, at der var skaffet et våben til at begå drabet, at gerningspersonen/gerningspersonerne omtalte drabet, før det fandt sted, og/eller rekognoscering inden drabet, hvilket bl.a. kan indebære, at gerningspersonen/gerningspersonerne har holdt øje med offerets færden eller bopæl op til drabet. Andelen af planlagte drab i kriminelle miljøer er langt større end for drab generelt.

5.6

Røveridrab

Røveridrab omfatter drab, som er begået i en situation, hvor gerningspersonen har begået røveri mod offeret. Hertil bemærkes det, at situationer, hvor ofre mødes med gerningspersoner for at sælge euforiserende stoffer, hvorefter offeret dræbes og frarøves stofferne – såkaldte ”rip-deals” eller ”rulleforretninger” – *ikke* er omfattet af drabstypen ”røveridrab”, men i stedet er inkluderet i drabstypen ”kriminelt miljø”.

Forekomsten af røveridrab

7 ud af i alt 223 (3 pct.) drab begået i perioden 2017-2021 kan karakteriseres som røveridrab, og til disse drab er der identificeret 9 gerningspersoner.

Andelen af røveridrab i 2017-2021 er dermed mindre end den tilsvarende andel i perioden 1992-2016, som var 5,4 pct. (Thomsen, Leth et al. 2019).

Karakteristika ved røveridrab 2017-2021

- **Køn:** 4 af de 7 ofre for røveridrab var mænd. Alle 9 gerningspersoner er desuden mænd.
- **Alder:** Ofrene for røveridrab var gennemsnitligt 78 år på gerningstidspunktet. Dermed er røveridrab den drabstype, hvor ofrene havde den højeste gennemsnitsalder sammenlignet med andre drabstyper, hvilket dog skal ses i lyset af, at udregningen er baseret på få personer. Gerningspersonerne til røveridrab var gennemsnitligt 35 år, hvilket stort set svarer til gennemsnitsalderen for gerningspersonerne samlet set.
- **Herkomst:** 6 ud af 7 ofre var af dansk oprindelse. 6 ud af 9 gerningspersoner er af dansk oprindelse, mens 3 er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer.

- **Gerningssted:** Gerningsstedet er i alle 7 røveridrab offerets private bolig.
- **Gerningstidspunkt:** Gerningstidspunkterne for røveridrabet er jævnt fordelt over døgnet.
- **Drabsmetode:** De hyppigst forekommende drabsmetoder ved røveridrab er kvælning og stump vold, som begge er anvendt i 3 ud af de 7 røveridrab. Røveridrab er den drabstype i 2017-2021, hvor kvælning hyppigst er anvendt som drabsmetode, hvilket dog skal ses i lyset af, at røveridrab forekommer forholdsvis sjældent.
- **Relation:** I 3 ud af 7 røveridrab var offeret en perifer bekendt (ikke ven) til gerningspersonen. I yderligere 3 af drabene kendte offeret og gerningspersonen ikke hinanden, og i den sidste sag er relationen mellem offeret og gerningspersonen ukendt.
- **Motiv:** I alle 7 røveridrab hører hovedmotivet til kategorien ”kriminelt med fokus på økonomisk gevinst”.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** 4 ud af 9 gerningspersoner til denne drabstype var påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Tilsvarende var 4 af gerningspersonerne til røveridrab misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Påvirkning og misbrug af euforiserende stoffer forekommer langt hyppigere end påvirkning og misbrug af alkohol.
- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** Alle 9 gerningspersoner til røveridrab er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer. Dette drejer sig hyppigst om ejendomsforbrydelser, vold og trusler mv. og øvrig straffelovskriminalitet. Nogle gerningspersoner er tidligere dømt for røveri, seksualforbrydelser og/eller har fået en fældende afgørelse for narkotikakriminalitet eller lov om våben og eksplosivstoffer.
- **Dømte gerningspersoners mentaltilstand:** 7 ud af 9 gerningspersoner til røveridrab hører under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.), hvilket er en større andel end blandt gerningspersonerne til de fleste andre typer af drab. Ingen af gerningspersonerne hører under straffelovens § 16 (psykisk syge mv.).

Anden forskning har ligeledes fundet en stor aldersforskel mellem ofre for og gerningspersoner til for røveridrab. Den store aldersforskel kan hænge sammen med, at gerningspersonerne vælger ofre, som med mindre sandsynlighed kan yde modstand (Bijleveld og Smit 2006). En anden forklaring kan være, at gerningspersoner til røveridrab muligvis vælger relativt ældre ofre, da disse ofre har haft et længere liv til at akkumulere en formue og genstande af økonomisk værdi, som kan blive røvet, end yngre personer (Markwalder 2011).

5.7

Drab i forlængelse af nattelivsvold

Drabstypen ”drab i forlængelse af nattelivsvold” omfatter drab, der er karakteriseret ved at være sket i forlængelse af slagsmål i nattelivet eller til fester.

Forekomsten af drab i forlængelse af nattelivsvold

4 ud af i alt 223 (2 pct.) drab er kategoriseret som ”drab i forlængelse af nattelivsvold”, og til disse drab indgår oplysninger om 4 gerningspersoner. Andelen af drab i Danmark, der er relateret til nattelivsvold, er mindre i 2017-2021, end andelen af drab, der kategoriseres som ”nattelig/beruselse” i perioden 1992-2016 (Thomsen, Leth et al. 2019). Dette skal først og fremmest ses i lyset af, at afgrænsningen af ”drab i forlængelse af nattelivsvold” i indeværende undersøgelse sandsynligvis er mere snæver, end afgrænsningen af ”nattelig/beruselse” i Thomsens undersøgelsen af drab, som alene ud fra betegnelsen at dømme må antages også at omfatte drab, som ikke nødvendigvis foregår i nattelivet, men også mens de involverede er berusede i det hele taget.

Andelen og antallet af drab i indeværende undersøgelse, der er kategoriseret som ”drab i forlængelse af nattelivsvold”, er mindre end antallet og andelen af drab kategoriseret som ”nattelivsvold”⁴⁷ i Justitsministeriets tidligere undersøgelse af drab (primært begået i 2012-2016) (Okholm 2020).⁴⁸ Det bemærkes dog, at både antallet og andelen af drab i forbindelse med nattelivsvold er ganske lille både i indeværende undersøgelse og i Justitsministeriets tidligere undersøgelse af drab fra 2020.

Dernæst bemærkes det, at danske restaurationer mv. i længere perioder i løbet af 2020 og 2021 var nedlukket eller underlagt restriktioner i forbindelse med COVID-19-pandemien. Dette har betydet, at der har været begrænsede muligheder for at deltage i nattelivet, hvilket kan have haft en indflydelse på antallet af drab, der er begået i forlængelse af nattelivsvold.

Karakteristika ved drab i forlængelse af nattelivsvold 2017-2021

- **Køn:** Alle ofre og gerningspersoner i kategorien var/er mænd.
- **Alder:** Ofrene var gennemsnitligt 35 år på gerningstidspunktet, mens gennemsnitsalderen for gerningspersonerne var 32 år. Både ofrene for og gerningspersonerne til ”drab i forlængelse af nattelivsvold” er lidt yngre end henholdsvis ofrene for og gerningspersonerne til de fleste andre drabstyper.
- **Herkomst:** 2 ud af 4 ofre for drab i forlængelse af nattelivsvold var af dansk oprindelse, mens de resterende 2 var indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. Alle 4 gerningspersoner til drab af denne type har dansk oprindelse.
- **Gerningssted:** Gerningsstedet er i alle 4 drab af typen ”drab i forlængelse af nattelivsvold” et offentligt sted, herunder en vej/gade, i offentlig transport eller på lignende offentligt sted.
- **Gerningstidspunkt:** Som definitionen af drabstypen indikerer, er alle drabene i kategorien ”drab i forlængelse af nattelivsvold” begået i løbet af aftenen eller natten.

⁴⁷ Forskellen i kategoriernes navne skyldes udelukkende, at navnet i indeværende undersøgelse er opdateret.

⁴⁸ Dette gælder både, hvis alle drab inkluderes i analysen, og hvis der – ligesom i den tidligere undersøgelse – alene inkluderes sager, hvor mindst en gerningsperson er dømt for overtrædelse af straffelovens § 237 manddrab, § 238 barnedrab eller § 246 kvalificeret vold med døden til følge.

- **Drabsmetode:** Alle drab i kategorien ”drab i forlængelse af nattelivsvold” er begået enten ved brug af skarp vold eller stump vold.
- **Relation:** I 2 af de 4 drab i forlængelse af nattelivsvold begået i perioden kendte offeret og gerningspersonen ikke hinanden. I de resterende tilfælde var offeret en ven eller et perifært bekendtskab til gerningspersonen.
- **Motiv:** Det mest udbredte hovedmotiv blandt drab omfattet af kategorien ”drab i forlængelse af nattelivsvold” er ærekrænkelser, hvilket her dækker over situationelle konflikter, hvor der sker ansigtstab.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** Alle gerningspersoner var påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Påvirkning af alkohol forekommer hyppigere end påvirkning af euforiserende stoffer. 2 af 4 gerningspersoner vurderes ligeledes at have været misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet.
- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** 3 ud af 4 gerningspersoner til drab begået i forbindelse med nattelivsvold er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer.
- **Dømte gerningspersoners mentale tilstand:** 1 ud af 4 gerningspersoner til drab i forlængelse af nattelivsvold hører under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.).

At mænd udgør langt størstedelen af ofre og gerningspersonerne til drab i forlængelse af nattelivsvold, ses ligeledes i Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020 og af undersøgelsen af drab i Danmark i 1992-2016 (Thomsen, Leth et al. 2019, Okholm 2020). Anden forskning har desuden fundet, at drab i forlængelse af nattelivsvold typisk er motiveret af trivielle statusrelaterede konflikter (Brookman 2003).

5.8

Drab begået af psykisk syg person (ikke familie)

Drab begået af psykisk syg person (ikke familie) omfatter drab begået af en psykisk syg person, som ikke har en partner- eller familiemæssig relation til offeret. For at et drab hører under kategorien, skal gerningspersonen – såfremt der er faldet dom i sagen – på tidspunktet for drabet have været omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 1 pkt. (psykisk syg), eller § 16, stk. 1, 3. pkt. (forbigående og abnorm rus). Hvis ikke der er faldet dom i sagen, kan et drab være omfattet af kategorien, hvis gerningspersonen i det øvrige sagsmateriale er beskrevet som værende psykisk syg på gerningstidspunktet.

Forekomsten af drab begået af psykisk syg (ikke familie)

I indeværende undersøgelse er 15 ud af i alt 223 (7 pct.) drab kategoriseret som ”drab begået af psykisk syg (ikke familie)”, og til disse drab er der registreret 14 gerningspersoner, ud af de i alt 248 registrerede gerningspersoner (6 pct.).

En undersøgelse af drab i Danmark i perioden 1992-2016 finder, at en meget lille andel – 2 pct. – af det samlede antal drab blev begået af psykisk syge personer mod personer uden for familien. Forskerne bag denne undersøgelse beskriver dog, at der er en sandsynlighed for, at de underestimerer antallet af psykisk syge gerningspersoner, fordi der kan have manglet oplysninger herom i de dokumenter, de har haft til rådighed (Thomsen, Leth et al. 2019).

En europæisk undersøgelse finder, at drabstypen udgør en nogenlunde ensartet andel af det samlede antal drab i Sverige og Finland, henholdsvis 6 og 5 pct. (Granath, Hagstedt et al. 2011), som i indeværende undersøgelse af drab i Danmark i 2017-2021.

Karakteristika ved drab begået af psykisk syg person (ikke familie) 2017-2021

- **Mentaltilstand:** Typen af drab er bl.a. defineret ved, at gerningspersonen skal have været psykisk syg på gerningstidspunktet. Alle gerningspersoner er således omfattet af straffelovens § 16, stk. 1, 1 pkt. (psykisk syg), straffelovens § 16, stk. 1, 3. pkt. (forbigående og abnorm rus), eller på anden måde beskrevet som psykisk syg på gerningstidspunktet.
- **Køn:** 11 af de 15 ofre og alle 14 gerningspersoner var/er mænd.
- **Alder:** Gennemsnitsalderen på gerningstidspunktet for ofrene var 56 år, mens gennemsnitsalderen for gerningspersonerne var 40 år. Dermed er ofrene og gerningspersonerne gennemsnitligt set ældre end henholdsvis ofrene for og gerningspersonerne til de fleste øvrige typer af drab.
- **Herkomst:** 12 ud af 15 ofre var af dansk oprindelse, mens 3 var indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. 10 ud af 14 gerningspersoner er af dansk oprindelse, mens 4 er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer.
- **Gerningssted:** 7 ud af 15 drab er begået i en privat bolig. 3 er begået på institution/bosted mv., mens yderligere 3 er begået på en vej/gade, i offentlig transport eller på et lignende offentligt sted. Andre gerningssteder forekommer mindre hyppigt.
- **Gerningstidspunkt:** 9 ud af 15 drab er begået om morgenen eller i løbet af eftermiddagen, mens de resterende drab er begået om aftenen eller natten. Til sammenligning er de fleste andre drabstyper oftere begået om aftenen eller om natten.
- **Drabsmetode:** 12 af de 15 drab er begået ved brug af skarp vold. Drab begået af psykisk syge personer mod personer uden for familien er dermed en af de drabstyper i 2017-2021, hvor skarp vold hyppigst er anvendt som drabsmetode. De resterende drab i kategorien er begået ved brug af enten kvælning eller skydevåben.
- **Relation:** I 4 ud af 15 drab var offeret nabo til gerningspersonen, og i 3 drab var offeret ven eller et længerevarende bekendtskab til gerningspersonen. Andre typer relationer forekommer mindre hyppigt.
- **Motiv:** I stort set samtlige af drabene er psykisk sygdom registreret som hovedmotivet/årsag til drabet.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** 6 ud af 14 gerningspersoner til denne drabstype var påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet, mens 5 var misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer.
- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** 7 ud af 14 (50 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer. Dette drejer sig hyppigst om ejendomsforbrydelser og derefter vold og trusler mv., mens domme for andre typer kriminalitet optræder sjældnere.

Ofrene er gennemsnitligt ældre end ofrene i tilsvarende drabstype belyst i Justitsministeriets drabsundersøgelse fra 2020, mens kønsfordelingen i vid udstrækning ligner tilsvarende resultater fra den tidligere undersøgelse (Okholm 2020).

Det bemærkes, at afsnit 4.11.3 indeholder yderligere analyser af samtlige dømte psykisk syge gerningspersoner til drab, herunder om tidligere kontakt til psykiatrien.

5.9 Seksualdrab

Seksualdrab er drab, som er sket i forbindelse med et seksuelt overgreb på offeret, eller som på anden måde er seksuelt motiveret. 2 ud af 223 (1 pct.) drab i perioden 2017-2021 er kategoriseret som seksualdrab, og til disse drab er der identificeret 2 gerningspersoner.

Grundet det lave antal seksualdrab begået i Danmark i undersøgelsesperioden er det ikke muligt at beskrive generelle tendenser for denne type drab.

Tidligere undersøgelser har ligeledes fundet, at seksualdrab forekommer sjældent i Danmark (Hansen 1977, Thomsen, Leth et al. 2019, Okholm 2020). Det samme gælder i andre vesteuropæiske lande (Granath, Hagstedt et al. 2011, Liem, Suonpää et al. 2019).

Forskning viser, at seksualdrab typisk begås af mænd mod kvinder (Hansen 1977, Chan, Heide et al. 2019). Noget forskning viser herudover, at mænd, der begår seksualdrab, ofte vælger deres kvindelige ofre relativt tilfældigt (Vaaben og Thomsen 2022). Andet forskning viser dog, at ofrene ofte nøje udvælges ud fra bestemte fysiske eller personlighedsmæssige karakteristika (Chan 2017). Psykopati og sadisme er ikke atypisk blandt gerningspersonerne, og flere af disse har fået skadet deres psykologiske udvikling gennem en hård opvækst (Chan 2017). Arbejdsløshed, tidligere kriminalitet og alkoholproblemer er ligeledes hyppigt forekommende (Dobash og Dobash 2017). I international forskning beskrives forskellige typer seksualdrab, bl.a. det sadistiske seksualdrab, hvor gerningspersonen nyder at skade og ydmyge offeret i forbindelse med drabet. Andre seksualdrab sker i forlængelse af voldtægter, hvor gerningspersonen dræber offeret for at undgå at blive opdaget, eller hvor gerningspersonen i forbindelse med voldtægten dræber for at overvinde den modstand, som offeret yder (Dobash og Dobash 2015, Chopin og Beauregard 2019).

5.10 Andet drab i ikke-kriminelt miljø

”Andet drab i ikke-kriminelt miljø” fungerer som en form for opsamlingskategori, hvor drab, der ikke passer ind i de øvrige kategorier, placeres. Denne type drab minder samlet set om det, der i tidligere studier er kaldt ”konfrontations- og hævn drab” eller ”stridighedsdrab”, hvor offer og gerningsperson typisk er mænd, drabet sker som konsekvens af en triviel konflikt eller hævn og typisk er begået med kniv eller stump vold (Brookman 2003, Aarten og Liem 2023).

Forekomsten af andet drab i ikke-kriminelt miljø

I indeværende undersøgelse er 48 ud af i alt 223 drab (22 pct.) kategoriseret som ”andet drab i ikke-kriminelt miljø”, og til disse drab er der identificeret 63 gerningspersoner.

Andelen af drab, der falder i kategorien ”andet i ikke-kriminelt miljø” i perioden 2017-2021, svarer nogenlunde til, hvad der tidligere er fundet i Danmark (Okholm 2020), Sverige og Nederlandene, mens andelen er større i Finland (Granath, Hagstedt et al. 2011).

For at give en bedre forståelse af denne type drab kan den underinddeles i forskellige kategorier. 20 af de 48 (42 pct.) drab kan betegnes som ”drab i misbrugsmiljø”. Drab i misbrugsmiljø foregår mellem personer, som har et misbrug af alkohol og/eller euforiserende stoffer, og hvis sociale omgang er centreret om brug af alkohol og/eller euforiserende stoffer. Yderligere 5 af de 48 (10 pct.) drab af typen ”andet drab i ikke-kriminelt miljø” kan kategoriseres som ”rivaldrab”. Rivaldrab er drab, hvor en seksuel/romantisk rival dræbes, f.eks. tilfælde hvor gerningspersonen dræber en person, som har en affære med gerningspersonens partner. I de resterende 23 ud af 48 drab (48 pct.) i ”andet drab ikke-kriminelt miljø” er der tale om andre konflikt- og hævnprægede drab.

Karakteristika ved drabstypen andet i ikke-kriminelt miljø 2017-2021

- **Køn:** 46 ud af 48 (96 pct.) ofre for andre drab i ikke-kriminelle miljøer var mænd, mens 59 ud af 63 (94 pct.) gerningspersoner er mænd. Andelen af mænd blandt ofrene er større for denne drabstype end for de fleste andre typer.
- **Alder:** Gennemsnitsalderen på gerningstidspunktet for ofre var 42 år, hvilket er lidt ældre end ofrene samlet set. Gerningspersonerne var gennemsnitligt 34 år.
- **Herkomst:** Blandt ofrene var 32 ud af 48 (67 pct.) af dansk oprindelse, mens 16 (33 pct.) var indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer. Hvad angår gerningspersonerne er 47 ud af 63 (75 pct.) af dansk oprindelse, mens 16 er indvandrere, efterkommere eller uden dansk CPR-nummer.
- **Gerningssted:** Det typiske gerningssted er private boliger, hvor 31 ud af 48 (65 pct.) af drabene er begået. Offerets private bolig forekom hyppigst, da 13 (27 pct.) af drabene er begået her, mens 12 (25 pct.) af drabene er begået på gerningspersonens bopæl. Færre er begået på offerets og gerningspersonens fælles bopæl eller på anden privat bopæl. Vej, gade, offentlig transport eller lignende offentligt sted er gerningsstedet i 10 (21 pct.) af drabene. 5 (10 pct.) af drabene er begået i park, skov eller lignende.
- **Gerningstidspunkt:** 34 ud af 48 (71 pct.) af andre drab i ikke-kriminelle miljøer er begået om aftenen eller natten, mens de resterende enten er begået om morgenen eller i løbet af dagen eller har ukendt gerningstidspunkt. En større andel af denne type drab er begået om aftenen/natten end af drabene samlet set.
- **Drabsmetode:** 25 ud af 48 (52 pct.) drab er begået med skarp vold, og 12 (25 pct.) af drabene er begået med stump vold. Andre drabsmetoder forekommer mindre hyppigt.
- **Relation:** Ven/langt bekendtskab kendetegnede relationen mellem offer og gerningsperson i 18 ud af 48 (38 pct.) drab, hvilket gør det til den hyppigst forekommende relation af de enkelte typer af relationer. Den næsthyppest relation ved denne drabstype var perifert bekendtskab (ikke venner), som forekom i 10 (21 pct.) af drabene.

- **Motiv:** Hævn er hovedmotivet i 10 ud af 48 (21 pct.) af disse drab, mens hovedmotivet er ærekrænkelse⁴⁹ i 6 (13 pct.) drab, og forsvar af eller rivalisering over ejendom er hovedmotivet i yderligere 6 (13 pct.) drab. Andre enkeltstående motiver optræder mindre hyppigt. I 12 (25 pct.) af drabene er motivet ukendt.
- **Gerningspersoners rusmiddelpåvirkning og -misbrug:** 47 ud af 63 (75 pct.) af gerningspersonerne til denne drabstype var påvirkede af alkohol og/eller euforiserende stoffer på gerningstidspunktet. Alkoholpåvirkning forekom langt hyppigere end påvirkning af euforiserende stoffer. 37 (59 pct.) af gerningspersoner var misbrugere af alkohol og/eller euforiserende stoffer. Påvirkning og misbrug blandt gerningspersonerne forekommer hyppigere blandt denne type drab end blandt gerningspersoner til de fleste andre drabstyper, hvilket skal ses i relation til, at denne drabstype blandt andet omfatter drab i misbrugsmiljø.
- **Gerningspersonernes tidligere kriminalitet:** I alt 52 ud af 63 (83 pct.) af gerningspersonerne er tidligere dømt for overtrædelse af straffeloven, lov om euforiserende stoffer og/eller lov om våben og eksplosivstoffer.
 - 39 (62 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for vold og trusler mv.
 - 38 (60 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for ejendomsforbrydelser.
 - 10 (16 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for røveri.
 - Domme for seksualforbrydelser forekommer sjældent.
 - 16 (25 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for øvrig straffelovskriminalitet.
 - 36 (57 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for narkotikakriminalitet.
 - 31 (49 pct.) gerningspersoner er tidligere dømt for overtrædelse af lov om våben og eksplosivstof.

Sammenlignet med andre drabstyper er en større andel af gerningspersonerne til ”andet drab i ikke kriminelt miljø” tidligere dømt for bl.a. vold og trusler mv.
- **Dømte gerningspersoners mentaltilstand:** 39 ud af de 58 (67 pct.) gerningspersoner, som er blevet dømt, hører under straffelovens § 69 (mangelfuldt udviklede, personlighedsforstyrrede mv.). Denne andel er relativt stor i forhold til de fleste andre typer af drab.

⁴⁹ Ære omfatter i disse tilfælde typisk situationer, hvor gerningspersonen taber ansigt eller lignende i en konflikt.

- Bijleveld, C. og P. Smit (2006). "Homicide in the Netherlands: On the Structuring of Homicide Typologies." Homicide Studies **10**(3): 195-219.
- Brantingham, P. J., B. Yuan og D. Herz (2021). "Is Gang Violent Crime More Contagious than Non-Gang Violent Crime?" Journal of Quantitative Criminology **37**(4): 953-977.
- Brookman, F. (2003). "Confrontational and Revenge Homicides Among Men in England and Wales." Australian & New Zealand Journal of Criminology **36**(1): 34-59.
- Brookman, F., E. R. Maguire og M. Maguire (2017). The Handbook of Homicide, John Wiley & Sons, Inc.
- Brå (2019). Dödligt våld i Sverige 1990–2017. Omfattning, udvikling og karakter.
- Brå (2023). Konstaterede fall av dödligt våld. En granskning av anmänt dödligt våld 2022, Brottsförebyggande rådet.
- Chan, H. C. (2017). Sexual Homicide. The Handbook of Homicide: 105-130.
- Chan, H. C., K. M. Heide og E. Beauregard (2019). "Male and Female Single-Victim Sexual Homicide Offenders: Distinguishing the Types of Weapons Used in Killing Their Victims." Sexual Abuse **31**(2): 127-150.
- Chopin, J. og E. Beauregard (2019). "Sexual Homicide: a Criminological Perspective." Current psychiatry reports **21**(12): 120-129.
- Danmarks Statistik (2022). Indvandrere i Danmark 2022.
- Dobash, R. E. og R. P. Dobash (2015). When men murder women. New York, NY, US, Oxford University Press.
- Dobash, R. E. og R. P. Dobash (2017). When Women are Murdered. The Handbook of Homicide: 131-148.
- DST (2023). Indvandrere i Danmark 2023, Danmarks Statistik.
- Eisner, M. (2001). "Modernization, self-control and lethal violence. The long-term dynamics of European homicide rates in theoretical perspective." British Journal of Criminology **41**(4): 618-638.
- Eisner, M. (2003). "Long-term historical trends in violent crime." Crime and Justice **30**: 83-142.
- Eisner, M. (2014). "From swords to words: Does macro-level change in self-control predict long-term variation in levels of homicide?" Crime and Justice **43**(1): 65-134.
- European Monitoring Centre for Drugs and Drug Addiction (2019). EMCDDA pilot study of drug-related homicide in Finland, the Netherlands and Sweden. Luxembourg, Publications Office of the European Union.
- Fuglsang, T., M. M. Okholm og M. Ø. Ribe (2020). Virkninger af straf over for gerningsmænd, befolkning og ofre – Et litteraturstudie. København, Justitsministeriet.
- Goldstein, P. J. (1985). "The Drugs/Violence Nexus: A Tripartite Conceptual Framework " Journal of Drug Issues **39**.
- Gottlieb, P., G. Gabrielsen og P. Kramp (1987). "Psychotic homicides in Copenhagen from 1959 to 1983." Acta Psychiatr Scand **76**(3): 285-292.
- Granath, S., J. Hagstedt, J. Kivivuori, M. Lethi, S. Ganpat, M. Liem og P. Nieuwbeerta (2011). Homicide in Finland, the Netherlands and Sweden. A first study on the European Homicide Monitor Data. Brå, National Research Institute of Legal Policy and Universiteit Leiden.
- Granath, S., M. Liem, J. Kivivuori og N. Markwalder (2021). European Homicide Monitor. Nucleus Variables. Coding Manual. Leiden University.
- Hansen, J. P. H. (1977). Drab i Danmark 1946-70. København, Munksgaard.
- Heide, K. M. (2017). Parricide Encapsulated. The Handbook of Homicide: 197-212.
- Hillbrand, M., J. W. Alexandre, J. L. Young og R. T. Spitz (1999). "Parricides: Characteristics of offenders and victims, legal factors, and treatment issues." Aggression and Violent Behavior **4**(2): 179-190.
- Hutson, H. R., D. Anglin, D. N. Kyriacou, J. Hart og K. Spears (1995). "The Epidemic of Gang-Related Homicides in Los Angeles County From 1979 Through 1994." JAMA **274**(13): 1031-1036.
- Justitsministeriet (2022). Bekendtgørelse af straffeloven. LBK nr 1360. Retsinformation, Justitsministeriet.
- Justitsministeriet (2023). Kriminalitet og herkomst 2021.
- Kivivuori, J., M. Rautelin, J. Büchert Netterström, D. Lindström, G. Bergsdóttir, J. Jónasson, M. Lehti, S. Granath, M. M. Okholm og P. Karonen (2022). Nordic Homicide in Deep Time. Lethal Violence in the Early Modern Era and Present Times. Helsinki, Helsinki University Press.

Krimo (2022). Rikollisuustilanne 2021: Rikollisuuskehitys tilastojen ja tutkimusten valoss. Helsinki, University of Helsinki.

Lehti, M., J. Kivivuori, G. Bergsdóttir, H. Engvold, S. Granath, J. O. Jónasson, M. Liem, M. M. Okholm, M. Rautelin, K. Suonpää og V. S. Syversen (2019). Nordic Homicide Report. Homicide in Denmark, Finland, Iceland, Norway and Sweden, 2007-2016.

Leiden University (2018). Monitoring Drug-Related Homicide. Expanding the EHM: Data protocol.

Liem, M., K. Suonpää, M. Lehti, J. Kivivuori, S. Granath, S. Walser og M. Killias (2019). "Homicide clearance in Western Europe." *European Journal of Criminology* **16**(1): 81-101.

Markwalder, N. (2011). Robbery Homicide. A Swiss and International Perspective, Universität Zürich.

Marleau, J. D., N. Auclair og F. Millaud (2006). "Comparison of Factors Associated with Parricide in Adults and Adolescents." *Journal of Family Violence* **21**(5): 321-325.

Monckton-Smith, J. (2020). "Intimate Partner Femicide: using Foucauldian analysis to track an eight stage relationship progression to homicide." *Violence against women* **26**(11): 1267-1285.

National Enhed for Særlig Kriminalitet (2022). Røcker- og bandesituationen i Danmark: Nøgletal for 2022. København, National Enhed for Særlig Kriminalitet.

Nationalt Efterforskningscenter (2019). Røcker- og bandesituationen i Danmark. Nøgletal for 2019. Politi. NOU (2020). Varslede drab? Partnerdrapsudvalgets utredning.

Okholm, M. M. (2020). Typer af drab i Danmark, Justitsministeriet.

Ottosen, M. H., L. H. Bom, B. Boserup og N. Rasmussen (2022). *Drab i familien – Når børn bliver ofre*. København, Djøf Forlag.

Papachristos, A. V. (2009). "Murder by structure: Dominance relations and the social structure of gang homicide." *American Journal of Sociology* **115**(1): 74-128.

Rasmussen, N., E. Nørregård-Nielsen og N. Westermann-Brændgaard (2016). Forebyggelse af drab og dødelig vold i nære relationer. Samlet udgave.

Rigsadvokaten (2022). Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet: Psykisk afvigende kriminelle. CIR1H nr 9127. Retsinformation, Justitsministeriet.

Rigspolitiet (2022). Årsrapport 2021. Politiets magtanvendelse.

Rye, S. og C. Angel (2019). "Intimate Partner Homicide in Denmark 2007–2017: Tracking Potential Predictors of Fatal Violence." *Cambridge Journal of Evidence-Based Policing* **3**: 37-53.

Selin, K. H. (2021). Dødligt skjutvapenvåld i Sverige och andra europeiska länder. En jämförande studie av nivåer, trender och våldsmetoder. Brå.

Suonpää, K., J. Kivivuori, P. Aarten, A. Ahven, S. Granath, N. Markwalder, S. Skott, A. H. Thomsen, S. Walser og M. Liem (2022). "Homicide drop in seven European countries: General or specific across countries and crime types?" *European Journal of Criminology* **0**(0): 14773708221103799.

Thomsen, A. H. (2020). Homicide in Denmark 1992-2016. *Department of Forensic Medicine, Aarhus University*. **PhD-dissertation**.

Thomsen, A. H., P. M. Leth, H. P. Hougen og P. Villesen (2021). "Gunshot homicides in Denmark 1992–2016." *International Journal of Legal Medicine* **135**(4): 1507-1514.

Thomsen, A. H., P. M. Leth, H. P. Hougen og P. Villesen (2023). "Intimate partner homicides in Denmark 1992–2016." *Forensic Science International: Synergy* **6**.

Thomsen, A. H., P. M. Leth, H. P. Hougen, P. Villesen og O. Brink (2019). "Homicide in Denmark 1992–2016." *Forensic Science International: Synergy* **1**: 275-282.

UNODC (2019a). Global Study on Homicide. Executive summary. Vienna, United Nations Office on Drugs and Crime.

UNODC (2019b). Global Study on Homicide. Gender-related killing of women and girls. Vienna, United Nations Office on Drugs and Crime.

UNODC (2019c). Global Study on Homicide. Understanding homicide. Vienna, United Nations Office on Drugs and Crime.

UNODC (2023a). Global Study on Homicide 2023. Homicide trends and patterns. Vienna, United Nations Office on Drugs and Crime.

UNODC (2023b). Global Study on Homicide 2023. Understanding homicide. Vienna, United Nations Office on Drugs and Crime.

van Breen, J. og M. Liem (2023). "When it rains it pours? A time-series approach to the relationship between homicide and other adverse health phenomena." *Journal of Public Health*.

Vatnar, S. K. B. (2015). Partnerdrab i Norge 1990-2012, Oslo Universitetssykehus.

Vaaben, L. og A. H. Thomsen (2022). *En Forudsigelig Forbrydelse. Kvindedrab i Danmark*, Forlaget 28B.

- Zeoli, A. M., S. Grady, J. M. Pizarro og C. Melde (2015). "Modeling the Movement of Homicide by Type to Inform Public Health Prevention Efforts." Am J Public Health **105**(10): 2035-2041.
- Öberg, J. (2020). Dödligt våld i den kriminella miljön. 2005-2017. Brå.
- Aarten, P. G. M. og M. C. A. Liem (2023). "Unravelling the Homicide Drop: Disaggregating a 25-Year Homicide Trend in the Netherlands." European Journal on Criminal Policy and Research **29**(1): 1-26.

Drab i Danmark 2017-2021

Forfatter

Signe Bechmann Hansen
Mikkel Møller Okholm

Dato

Januar 2024

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Telefon

72 26 84 00

Email

jm@jm.dk

ISBN

978-87-94425-16-2